

- 9) मार्क्सने ——— तत्त्वज्ञानाची मांडणी केली.
 अ) अलौकिक ब) भौतिकवादी
 क) सौंदर्यवादी ड) यापैकी नाही
- 10) प्रकाशनव्यवहार साहित्यातील कोणत्या घटकांवर प्रभाव पाडू शकतो?
 अ) लेखकाची निर्मिती ब) लेखक वाचक संबंध
 क) वाचक अभिरुची ड) वरील सर्व
- 11) सृजनशीलता हे कोणत्या साहित्याचे व्यवच्छेदक लक्षण आहे?
 अ) विज्ञानविषय ब) माहितीपर साहित्याचे
 क) ललित साहित्याचे ड) ललितेतर साहित्याचे
- 12) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ वा.ल.कुलकर्णी यांचा आहे?
 अ) साहित्यविचार ब) साहित्य आणि समीक्षा
 क) साहित्यशास्त्र ड) वाङ्मयीन संस्कृती

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

12

- अ) ललित साहित्याचे विशेष लिहा.
 ब) वास्तववादाचा थोडक्यात परिचय द्या.
 क) अभिरुची म्हणजे काय थोडक्यात लिहा.
 ड) साहित्याच्या निर्मिती प्रक्रियेतील कल्पिताविषयी थोडक्यात लिहा.
 इ) संस्कृतमधील साहित्याच्या व्याख्यांचा थोडक्यात परिचय द्या.
 ई) मराठीतील मार्क्सवादी साहित्य थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न/टिपा लिहा. (चार पैकी दोन)

12

- अ) लेखक व वाचक अभिरुची सहसंबंध स्पष्ट करा.
 ब) टीप लिहा— मराठी साहित्यातील देशीवाद
 क) साहित्याच्या निर्मिती प्रक्रियेतील प्रकाशन व्यवहाराचे महत्त्व विशद करा.
 ड) टीप लिहा— ललित साहित्याची भाषा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक)

12

वाङ्मयीन अभिरुची म्हणजे काय ते सांगून अभिरुचीच्या घटकांची सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
 साहित्याची संकल्पना व स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

साहित्याच्या निर्मिती प्रक्रियेतील लेखक व लेखन प्रक्रिया यासंबंधाने सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग-1 (230103102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) संवादातील प्रमुख अडथळा कोणता?
अ) न्यूनगंड
ब) शब्दसंग्रह
क) संवाद कौशल्य
ड) आत्मविश्वास
- 2) एक व्यक्ती जेव्हा स्वतःशी संवाद साधते तेव्हा कोणत्या प्रकारचा संवाद होतो?
अ) समूहसंवाद
ब) आत्मसंवाद
क) जनसंवाद
ड) दोन व्यक्तीतील समोरासमोरील संवाद
- 3) ध्वनि पासून अर्थ निष्पत्ती करणे म्हणजे काय?
अ) भाषण
ब) लेखन
क) वाचन
ड) श्रवण
- 4) संवादशास्त्रात बोलणाऱ्या व्यक्तीस काय म्हणतात?
अ) प्रेषक
ब) स्वीकारक
क) वाहिनी
ड) प्रतिसाद
- 5) वक्तृत्व कलेतील महत्त्वाचे साधन कोणते?
अ) शब्द
ब) व्यासपीठ
क) विषय
ड) ध्वनियोजना
- 6) वक्तृत्वासाठी काय महत्त्वाचे?
अ) पूर्वतयारी
ब) दिशा
क) गाव
ड) व्यासपीठ
- 7) उत्तम वक्ता काय करतो?
अ) विषयांतर
ब) अस्पष्ट उच्चार
क) अनावश्यक शारीरिक हालचाली
ड) आवाजात चढ-उतार
- 8) मराठी भाषेतील पहिले 'वृत्तपत्र' कोणते?
अ) दर्पण
ब) सकाळ
क) लोकसत्ता
ड) गावकरी

- 9) लोकशाहीचा चौथा स्तंभ कोणता?
 अ) मोबाईल ब) वृत्तपत्र
 क) इंटरनेट ड) भाषा
- 10) संपादकांनी लिहीलेल्या लेखास काय म्हणतात?
 अ) अग्रलेख ब) बातमी
 क) जाहिरात ड) विशेषवृत्त
- 11) कोणी लिहीलेला वृत्तपत्रीय लेख उत्तम मानावा?
 अ) वाचकाने ब) तज्ज्ञ व्यक्तीने
 क) संपादकाने ड) उपसंपादकाने
- 12) ग्राहकांना उत्पादनाची माहिती प्रथम कशातून मिळते?
 अ) जाहिरात ब) पुस्तक
 क) अग्रलेख ड) विशेषवृत्त

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) समूह संवाद म्हणजे काय?
 ब) संवादाचा उदारमतवादी सिद्धांत स्पष्ट करा?
 क) वक्तृत्वाची पूर्वतयारी कशी करावी?
 ड) वाचकांच्या पत्र व्यवहाराचे स्वरूप सांगा?
 इ) दूरचित्रवाणी जाहिरातीचे वेगळेपण लिहा?
 ई) पुरवणीतील लेखनाचे स्वरूप लिहा?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संवादाच्या प्रक्रियेतील मुलभूत घटक विशद करा?
 ब) संवादाची माध्यमे सांगा?
 क) वाचन कौशल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा?
 ड) बातमी म्हणजे काय? बातमीमूल्ये लिहा?

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही एक)

12

जाहिरात म्हणजे काय? जाहिरातीचे घटक सांगून, आकाशवाणी वरील जाहिरातीचे वेगळेपण स्पष्ट करा?

किंवा

बातमीचा उलटा त्रिकोण स्पष्ट करून बातमीची गुणविशेष सांगा?

प्र.5 संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करून, संवादाचे प्रकार विशद करा?

12

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स 1800 ते 1920) (230103103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

12

- 1) 'तुतारी' ही गाजलेली कविता कोणी लिहीली आहे?
अ) गेविंदाग्रज   ब) केशवसुत
क) बालकवी   ड) कवी बी
- 2) 'कीचकवध' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
अ) दवेल   ब) गडकरी
क) किलोस्कर   ड) खाडिलकर
- 3) 'शेतकऱ्यांचा आसूड' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
अ) म. फुले   ब) गो. ग. आगरकर
क) ह. ना. आपटे   ड) ना. ह. आपटे
- 4) लक्ष्मण शास्त्री यांनी खालीलपैकी कोणती कादंबरी लिहीली?
अ) मंजूघोषा   ब) पुतळाबाई
क) मुक्तामाला   ड) मंजूळा
- 5) 'द्राक्षांचे घोंस' हा कथासंग्रह कोणी लिहीला?
अ) नाथमाधव   ब) वि. ज. किर्तने
क) बापू छत्रे   ड) वि. सि. गुर्जर
- 6) राम गणेश गडकरी कोणत्या टोपणनावाने विनोदी लेखन केले?
अ) केशवकुमार   ब) बाळकराम
क) केशवसुत   ड) कुसूमाग्रज
- 7) 'केसरी आणि मराठा' ही वर्तमानपत्रे कोणी सुरू केली?
अ) लो. टिळक   ब) गो. ग. आगरकर
क) कृ. प्र. खाडिलकर   ड) शि. म. परांजपे
- 8) 'स्मरणसाखळी' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
अ) उषाताई डांगे   ब) हंसा वाडकर
क) सुधाताई अत्रे   ड) कमलाबाई देशपांडे

- 9) 'तात्त्विक कादंबरीचे जनक' म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 अ) ना. सी. फडके
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) वा. म. जोशी
 ड) न. चि. कळेकर
- 10) विष्णूशास्त्री चिपळूणकर यांनी निबंधमाला कोणत्या साली सुरु केली?
 अ) 1850
 ब) 1874
 क) 1857
 ड) 1867
- 11) गोपाळ गणेश आगरकर कोणते वृत्तपत्र सुरु केले?
 अ) काळ
 ब) दर्पण
 क) प्रभाकर
 ड) सुधाकर
- 12) 'माझा प्रवास' हा प्रवासवर्णन वर ग्रंथ कोणी लिहीला?
 अ) वाईकर भटजी
 ब) गोडसे भटजी
 क) अनंत काणेकर
 ड) भाऊ लाड

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) भा. रा. तांबे यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा?
 ब) इंग्रजपूर्व काळाचा थोडक्यात आढावा द्या?
 क) नाथ माधव यांच्या कादंबऱ्यांचे वेगळेपण सांगा?
 ड) 19 व्या शतकाच्या प्रारंभीची चरित्राविषयी माहिती लिहा?
 इ) महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांचे कार्य थोडक्यात सांगा?
 ई) 1885 ते 1920 या कालखंडातील नाटकांची नावे लिहा?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

12

- अ) बालकवीच्या गाजलेल्या निसर्ग कवितांची वैशिष्ट्ये सांगा?
 ब) गो. ग. आगरकरांचे समाजसुधारणा विषयक विचार सांगा?
 क) ह. ना. आपटे यांच्या कथेचे वेगळेपण सांगा?
 ड) लोकहितवादीचे स्त्रीसुधारणा विषयक विचार थोडक्यात लिहा?

प्र.4 1874 ते 1920 या काळातील कथाकारांचा आढावा द्या?

12

किंवा

आधुनिक कवितेचे जनक कवी केशवसुत यांच्या काव्याचा आढावा द्या?

प्र.5 महात्मा फुले यांच्या समग्र वाङ्मयाचा आढावा द्या?

12

Seat
No.

**M.A. (Marathi) (Semester – I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

भाषा व साहित्य संशोधनाचे पध्दतिशास्त्र (230103104)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) विचारांच्या सुव्यवस्थित आणि सुसंस्कारित रचनेस काय म्हणतात?
अ) संशोधन   ब) संप्रेषण
क) संमोहन   ड) संवत्सर
- 2) संशोधनाची प्रयोजने कोणती?
अ) शोध घेणे   ब) पुनर्मूल्यमापन करणे
क) संपादन करणे   ड) वरीलपैकी सर्व
- 3) दोन विषयांतील साम्य-भेद शोधनासाठी कोणती संशोधन पद्धती उपयुक्त ठरते?
अ) ऐतिहासिक पद्धती   ब) विमर्षक पद्धती
क) तुलनात्मक पद्धती   ड) शैलीवैज्ञानिक पद्धती
- 4) भाषा संशोधनात कोणत्या बाबीच्या बदलत्या संकल्पनेचा शोध घ्यायला हवा?
अ) राजकीय   ब) आर्थिक
क) सामाजिक   ड) भाषिक
- 5) शोधकार्याला प्रवृत्त करणारी महत्त्वाची गोष्ट कोणती?
अ) समस्या   ब) निसर्ग
क) वर्तमानपत्र   ड) ग्रंथ संकलन
- 6) संशोधनात समस्येचे उत्तर म्हणून कशाची योजना असते?
अ) परिशिष्ट   ब) गृहीतकृत्य
क) निष्कर्ष   ड) ग्रंथ परीक्षण
- 7) सिद्धांत आणि उपयोजन स्वरूपात कोणत्या शाखेत संशोधन केले जाते?
अ) भाषा   ब) सामाजिक शास्त्र
क) विज्ञान   ड) संस्कृती
- 8) भाषा आणि समाज यांच्या परस्परसंबंधांचे संशोधन करणाऱ्या शाखेस काय म्हणतात?
अ) समाजविज्ञान   ब) मानसविज्ञान
क) समाजभाषाविज्ञान   ड) कलाविज्ञान

- 9) साहित्य संशोधनात उपलब्ध सामग्रीचे स्त्रोत कोणते असतात?
 अ) संस्कृतीकोश
 ब) ग्रंथ
 क) नियतकालिके
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 10) 'जयंत पवार यांच्या समग्र साहित्याचा अभ्यास' हा विषय कोणत्या संशोधन प्रकारात मोडतो?
 अ) साहित्यप्रकारनिष्ठ
 ब) कालखंडनिष्ठ
 क) लेखकनिष्ठ
 ड) साहित्यकृतीनिष्ठ
- 11) ग्रंथांच्या मजकुरात असलेल्या व्यक्तीनावांचा उल्लेख कोणत्या सूचित केला जातो?
 अ) विषयसूची
 ब) व्यक्तिनामसूची
 क) वंशवृक्ष
 ड) कालपट
- 12) 'शोधनिबंधाची लेखनपद्धती' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) रमेश वरखेडे
 ब) सदा कऱ्हाडे
 क) मिलिंद मालशे
 ड) वसंत जोशी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) संशोधन म्हणजे काय ते थोडक्यात लिहा?
 ब) संशोधनाची वैशिष्ट्ये लिहा?
 क) भाषा विषयक संशोधनाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 ड) साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधनातील ठळक बाबी स्पष्ट करा.
 इ) संदर्भसूची तयार करताना कोणती काळजी घ्यावी?
 ई) संस्कृतीनिष्ठ संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) प्रबंधलेखनाचे उद्देश व पद्धती करा.
 ब) लेखकनिष्ठ संशोधनाचा आढावा घ्या?
 क) साहित्याचे भाषिक आणि समाजभाषा वैज्ञानिक संशोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) संशोधनाचे स्वरूप सांगून, संशोधनाचे प्रयोजन स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

12

मराठी भाषा व बोलींचे संशोधन करताना कोणती काळजी घेतली पाहिजे?

किंवा

साहित्य संशोधन आणि इतर ज्ञानशास्त्रीय संशोधनाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तर सविस्तर लिहा.

12

प्रबंधलेखन प्रक्रियेतील विविध टप्पे साधनसामग्री, मांडणी व प्रत्यक्ष लेखन विस्ताराने स्पष्ट करा.

- 9) संत चोखामेळा यांची समाधी कोठे आहे?
 अ) मंगळवेढा ब) मलकापूर
 क) पंढरपूर ड) बुलढाणा
- 10) जोहार मायबाप हा चित्रपट कधी निघाला?
 अ) 1945 ब) 1950
 क) 1955 ड) 1960
- 11) चोखोबांचा विद्रोह हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) शंकरराव खरात ब) ल. रा. नसिराबादकर
 क) वि. भि. कोलते ड) बाळकृष्ण लळीत
- 12) मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासात कोणत्या कालखंडाचा समावेश होतो?
 अ) प्रारंभ ते 1400 ब) प्रारंभ ते 1600
 क) प्रारंभ ते 1718 ड) प्रारंभ ते 1818

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) एका लेखकाची अभ्यास पद्धती म्हणजे काय?
 ब) संत चोखामेळा यांच्या परिवारातील नातेसंबंध लिहा.
 क) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील विद्रोहाचे विशेष करा.
 ड) संत चोखामेळा यांचे भक्तीपर अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 इ) संत कर्ममेळाच्या अभंगातील विद्रोहाचे वेगळेपण लिहा.
 ई) संत चोखामेळांच्या अभंगाचे भाषाविशेष लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) संत चोखामेळा जीवन परिचय लिहा.
 ब) संत चोखामेळा यांच्या लेखनप्रेरणा विशद करा.
 क) संत चोखामेळा यांच्या सामाजिक विषमतावर अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) संत चोखामेळा यांच्या प्रबोधनपर अभंगातील विचार विशद करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

12

एका लेखकाच्या अभ्यास पद्धतीमधील घटक विशद करा.

किंवा

मध्ययुगीन कालखंडातील सामाजिक व वाङ्मयीन पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

संत चोखामेळा यांच्या अभंगाचे वाङ्मयीन विशेष स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
लोकसाहित्य (230103107)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) Folklore साठी मराठीत कोणती संकल्पना रूढ झाली.
अ) लोकसंस्कृती
क) लोकयान
ब) लोकसाहित्य
ड) लोकविद्या
- 2) 'लोकसाहित्य' ही संज्ञा प्रथम मराठीत कोणी वापरली.
अ) दुर्गा भागवत
क) प्रभाकर मांडे
ब) विश्वनाथ शिंदे
ड) वि. का. राजवाडे
- 3) क्षेत्रीय अभ्यासात काय समजून घेणे गरजेचे आहे.
अ) प्रश्नावली
क) तत्त्वज्ञान
ब) समाजशास्त्र
ड) स्थानिक इतिहास
- 4) महाराष्ट्रातील लोकसाहित्य संकलनाचा पहिला प्रयत्न कोणत्या साली झाला.
अ) 1868
क) 1859
ब) 1854
ड) 1857
- 5) लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती यांचा संबंध कोणी स्पष्ट केला.
अ) प्रभाकर मांडे
क) इरावती कर्वे
ब) रा. चि. ढेरे
ड) दुर्गा भागवत
- 6) लोकसाहित्याचा दुसरा मोठा विभाग कोणता आहे.
अ) लोकसंस्कृती
क) भौतिक संस्कृती
ब) लोककला
ड) मौखिक अविष्कार
- 7) मानवंशशास्त्रा पेक्षा कोणत्या शास्त्राचे अध्ययन क्षेत्र विस्तृत असते.
अ) मानसशास्त्र
क) साहित्यशास्त्र
ब) भाषाशास्त्र
ड) समाजशास्त्र
- 8) लोकसाहित्याचे संकलन करताना साधारणपणे किती पद्धतींचा अवलंब करण्यात येतो.
अ) चार
क) दोन
ब) तीन
ड) एक

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
प्रबोधनपर वाङ्मय (230103108)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) रेनेसाँ ला पर्याय म्हणून मराठीत कोणता शब्द वापरला जातो.

अ) वैचारिक	ब) प्रबोधन
क) पुरोगामी	ड) प्रोग्रेसिव्ह
- 2) प्रबोधनाचा कालखंड म्हणून युरोपमध्ये कोणता कालखंड ओळखला जातो.

अ) बारावे शतक	ब) चौदावे शतक
क) चौदा व सोळावे शतक	ड) एकोणिसावे शतक
- 3) ब्रिटीश आगमनापासून ते स्वातंत्र्य मिळेपर्यंतचा कालखंड भारतीय इतिहासात प्रबोधनाचा कालखंड म्हणून ओळखला जातो.

अ) पूर्वार्ध बरोबर	ब) उत्तरार्ध बरोबर
क) संपूर्ण विधान चूक	ड) संपूर्ण विधान बरोबर
- 4) समाज प्रबोधनासाठी अनुकूल वातावरण निर्माण करण्यात कोणत्या विचारवंताचा मोठा वाटा आहे.

अ) मानवतावादी	ब) सनातन
क) मार्क्सवादी	ड) उजव्या विचारांच्या
- 5) युरोपमध्ये चर्चविरुद्ध बंड कोणी केले.

अ) मिशेल फुको	ब) मार्टिन ल्युथर किंग
क) जॉर्ज वॉशिंग्टन कार्दर	ड) व्हिन्सेट गॉग
- 6) धर्मयुद्धे कोणामध्ये झाली.

अ) ख्रिश्चन व पारसी	ब) हिंदू व पारसी
क) इस्लामधर्मीय व ख्रिश्चन धर्मीय	ड) ख्रिश्चन व हिंदू
- 7) महात्मा फुले यांना कोणाच्या लेखनातून प्रेरणा मिळाली.

अ) थॉमस पेन	ब) सॉक्रेटिस
क) मार्टिन ल्युथर किंग	ड) जॉर्ज ऑरवेल
- 8) 'भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत.

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	ब) महात्मा फुले
क) म. विठ्ठल रामजी शिंदे	ड) म. कर्वे

- 9) हिंगणे येथे स्त्री शिक्षण संस्था कोणी स्थापन केली.
अ) सावित्रीबाई फुले
क) गोपाळ गणेश आगरकर
ब) धोंडो केशव कर्वे
ड) लोकमान्य टिळक
- 10) सत्यशोधकी जलस्यांनी कोणाचे विचार लोकांपर्यंत पोहचवले.
अ) म. विठ्ठल रामजी शिंदे
क) केशवराव जेधे
ब) म. धोंडो केशव कर्वे
ड) महात्मा फुले
- 11) कृष्णराव भालेकर यांनी कोणते साप्ताहिक सुरू केले.
अ) दर्पण
क) दीनबंधू
ब) सत्सार
ड) इशारा
- 12) भारतीय समाजातील ---- हा प्रबोधनाच्या चळवळीला मोठा अडसर ठरला आहे.
अ) रूढीप्रियता
क) मागासलेपणा
ब) उन्मादीपणा
ड) यापैकी नाही.

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

12

- अ) सत्यशोधकी जलसा सादरीकरणाचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.
ब) आंबेडकरी जलशाविषयी थोडक्यात लिहा.
क) म. विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्या प्रबोधन कार्याची ओळख करून द्या.
ड) गो. ग. आगरकरांचे प्रबोधन चळवळीतील योगदान थोडक्यात लिहा.
इ) प्रबोधनाचा मूल्यविचार थोडक्यात लिहा.
ई) प्रबोधनाच्या दोन व्याख्या लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन)

12

- अ) प्रबोधनाचे स्वरूप लिहा.
ब) प्रबोधनाच्या पारंपारिक माध्यमांचा विचार नोंदवा.
क) विसावे शतकातील प्रबोधन वाङ्मयाचा आढावा घ्या.
ड) प्रबोधन चळवळ आणि प्रबोधनपर साहित्य संबंधांवार चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) (विकल्पासह)

12

- अ) मराठी प्रबोधनाच्या कालखंडाचे विस्तृत विवेचन करा.
ब) सामाजिक चळवळींनी केलेल्या प्रबोधन कार्याचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न)

12

- प्रबोधनपर साहित्याचे वाङ्मयीन वेगळेपण सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

ग्रंथ प्रकाशन व्यवहार : भाग 1 (230103105)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

06

- 1) 'पॉप्युलर रीतिपुस्तक' हे खालीलपैकी कोणत्या दोन लेखकांचे आहे.
  - अ) मृदुला कुलकर्णी-सारंग कुलकर्णी
  - ब) भालचंद्र नेमाडे-भागवत नेमाडे
  - क) मृदुला गर्ग - रामदास गर्ग
  - ड) रामदास भटकळ- मृदुला प्रभुराम जोशी
- 2) 'इंडियन कॉपीराइट ॲक्ट' हा कायदा भारतात कोणत्या वर्षी अस्तित्वात आला.

अ) 1911	ब) 1914
क) 1912	ड) 1913
- 3) पुस्तक निर्मितीशी संबंधित खालील घटक नाही.

अ) ग्रंथ संपादक	ब) डीटीपी ऑपरेटर
क) मुद्रित शोधक	ड) वाचक
- 4) आय. एस. बी. एन. नंबरचा उपयोग प्रामुख्याने कशाशी संबंधित आहे.

अ) प्रकाशक	ब) लेखक
क) वाचक	ड) विक्री
- 5) 'मराठी ग्रंथ प्रकाशनाची 200 वर्षे' या ग्रंथाचे लेखक खालीलपैकी कोण आहेत?

अ) शरद गोगटे	ब) अ. ह. लिमये
क) रामदास भटकळ	ड) अनिल कुलकर्णी
- 6) लेखकाकडून आलेल्या ग्रंथाच्या हस्तलिखितास काय म्हणतात?

अ) फॉन्ट	ब) प्रूप
क) मॅन्यू स्क्रिप्ट	ड) ले-आउट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

06

- अ) मुखपुष्ठ सजावटीचा उद्देश स्पष्ट करा.
- ब) लेखक कराराची माहिती द्या.
- क) वितरण व्यवस्थेचे स्वरूप सांगा.
- ड) मुद्रणप्रत म्हणजे काय?

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न /टीप लिहा. 06
मुद्रण प्रक्रिया /टंकलेखन टीप लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 12
अ) ग्रंथनिर्मिती व्यवहाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) ग्रंथ मुद्रणपूर्व प्रक्रियेची सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
साहित्यविचार (MA12101/ MA11101)

Day & Date: Friday, 10-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) वाचकांच्या भावनेला कोणते साहित्य आवाहन करते?
 अ) ललित साहित्य   ब) ललितेतर साहित्य
 क) विज्ञान साहित्य   ड) यापैकी नाही
- 2) शास्त्रीय साहित्य हे वाचकांच्या कशाला आवाहन करते?
 अ) भावना   ब) बुद्धी
 क) कल्पना   ड) मनाला
- 3) स्फुट निबंधपर आणि दीर्घ ग्रंथपर असे दोन प्रकारचे लेखन कोणत्या प्रकारच्या साहित्यात असते?
 अ) वैचारिक   ब) ललित
 क) विज्ञान   ड) सामाजिक
- 4) ललितेतर साहित्याच्या तुलनेत ललित साहित्य ही कशा प्रकारची संज्ञा आहे?
 अ) सूक्ष्म   ब) नगण्य
 क) खोल   ड) व्यापक
- 5) 'ध्वनी सिद्धांत' कोणी मांडला?
 अ) भामह   ब) आनंद वर्धन
 क) जगन्नाथ   ड) विश्वनाथ
- 6) 'रिती म्हणजे विशिष्ट गुणांनी युक्त अशी पदावली' ही व्याख्या कोणी केली?
 अ) वामन   ब) रुद्रट
 क) क्षेमेंद्र   ड) हेमचंद्र
- 7) कवी व लेखक यांच्या ठिकाणी वसणाऱ्या कोणत्या शक्तीमुळे त्यांचे अनुभवांचे वास्तव अनुभवात रूपांतर होते?
 अ) प्रतिभा   ब) अद्भूत
 क) गूढ   ड) यापैकी नाही
- 8) साहित्याचे मूलद्रव्य कोणते?
 अ) ध्वनी   ब) अर्थ
 क) शब्द   ड) नाद

- 9) 'रसा'ला काव्याचा आत्मा कोणी मानले आहे?
 अ) विश्वनाथ ब) जगन्नाथ
 क) भामह ड) दंडी
- 10) साहित्यातील सौंदर्यवादातील अतिरेकी स्वैरता, स्वातंत्र्याच्या कल्पनेची अनिर्बंधता, जीवनविन्मुखता या बाबींना प्रतिक्रिया म्हणून कोणत्या वादाचा जन्म झाला?
 अ) वास्तववाद ब) अभिजातवाद
 क) सौंदर्यवाद ड) मार्क्सवाद
- 11) वैज्ञानिक तत्वज्ञानाची बैठक कोणत्या वादाला आहे?
 अ) अभिजातवाद ब) वास्तववाद
 क) मार्क्सवाद ड) सौंदर्यवाद
- 12) कोणत्या प्रकारच्या साहित्यात ग्रीक आणि रोमन साहित्याचे आशयानुसारी वा रूपानुसारी अनुकारण केले जाते.
 अ) अभिजातवादी ब) स्वच्छंदवादी
 क) मार्क्सवादी ड) वास्तववादी
- 13) साहित्यातील रोमँटीसिझम या संकल्पनेसाठी मराठी भाषेत कोणती संज्ञा वापरली जाते?
 अ) स्वच्छंदवाद ब) रोमांचवाद
 क) सौंदर्यवाद ड) यापैकी सर्व
- 14) नाटकाला दृशकाव्य असे कोणी म्हटले आहे.
 अ) भामह ब) भरतमुनी
 क) विश्वनाथ ड) जगन्नाथ
- 15) साहित्याच्या वर्गीकरणामागे मानवाची वर्गीकरण करण्याची स्वभाविक प्रवृत्ती असते' असे विधान कोणी केले.
 अ) रा. श्री. जोग ब) गंगाधर गाडगीळ
 क) भालचंद्र नेमाडे ड) वा. ल. कुलकर्णी
- 16) संहित, प्रवेश, अंक, प्रारंभ, व्यक्ती, प्रवेश, प्रसंग, रस, शेवट हे कोणत्या साहित्य प्रकाराचे घटक आहेत?
 अ) काव्य ब) कथा
 क) नाटक ड) कादंबरी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) ललित साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) साहित्याचे संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) 'रस' निष्पत्ती म्हणजे काय?
 ड) भरतमुनीनी सांगितलेले रससूत्र विशद करा.
 इ) मार्क्सवाद संकल्पना स्पष्ट करा.
 ई) साहित्याचा वर्गीकरणाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) साहित्य म्हणजे काय? ते सांगून साहित्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.
ब) लयसिद्धांत म्हणजे काय ते सांगून त्याचे स्वरूप विशद करा.
क) देशीवाद म्हणजे काय ते सांगून त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) कादंबरी संकल्पना स्पष्ट करून कादंबरीचे घटक सविस्तर लिहा.
- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- साहित्य म्हणजे काय ते सांगून ललितेतर साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
किंवा
रितीसिद्धांत म्हणजे काय ते सांगून त्याचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करा.
- प्र.5** कविता म्हणजे काय? ते सांगून कविता ही कथा प्रकाराहून वेगळी का असते? सविस्तर लिहा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग-1 (MA12102/MA11102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) कंसात दिलेल्या सूचना पहाव्यात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न. (योग्य पर्याय निवडा)

16

- 1) मराठी भाषेतील पहिले 'वृत्तपत्र' कोणते?
अ) सकाळ
ब) लोकसत्ता
क) प्रभाकर
ड) दर्पण
- 2) इंग्रजीतील 'फिचर रायटिंग' या शब्दाचा मराठी पर्यायी शब्द कोणता?
अ) अग्रलेख
ब) पुरवणीतील लेखन
क) वृत्तांत लेखन
ड) यापैकी नाही
- 3) अग्रलेखाची भाषा कशी हवी?
अ) अत्यंत दर्जेदार
ब) पल्हाळीक
क) दुर्बोध
ड) उथळ
- 4) दूरचित्रवाणी हे ——— माध्यम आहे.
अ) दृक
ब) दृक व श्राव्य
क) श्राव्य
ड) यापैकी नाही
- 5) बातमी मधला सर्वात महत्त्वाचा भाग कोणता असतो?
अ) दिनांक रेषा
ब) मथळा
क) बातमीचा शिरोभाग
ड) बातमीची मांडणी
- 6) पुढीलपैकी कोणते सदर लोकमनाचे खरेखुरे प्रतिनिधित्व करणारे म्हणून ओळखले जाते?
अ) वृत्तांतलेख
ब) वाचकाचा पत्रव्यवहार
क) मथळा
ड) यापैकी नाही
- 7) श्रवण प्रक्रियेत अडथळा आणणारा पुढीलपैकी कोणता घटक आहे?
अ) दिवास्वप्न
ब) मूकविवाद
क) मार्गांतर
ड) पुढील सर्व
- 8) लेखनाचे सामान्यपणे किती प्रकार मानले जातात?
अ) चार
ब) एक
क) तीन
ड) दोन

- 9) वर्तमान पत्रातील बातमी रचना कशी असते?
 अ) त्रिकोणी ब) चौकोनी
 क) वर्तुळाकार ड) उलटा त्रिकोण
- 10) आपल्या भावभावना, कल्पना याचा शब्दरूप अविष्कार म्हणजे ---- होय.
 अ) लेखन ब) श्रवण
 क) वाचन ड) यापैकी नाही
- 11) श्रवणाचे किती प्रकार कल्पिले आहेत?
 अ) एक ब) तीन
 क) दोन ड) चार
- 12) संवादाच्या प्रक्रियेशी निगडीत घटक ओळखा?
 अ) पाठांतर ब) स्वीकारक
 क) साहित्य ड) चर्चा
- 13) ध्वनी पासून अर्थ निष्पत्ती करणे म्हणजे काय?
 अ) भाषण ब) लेखन
 क) श्रवण ड) यापैकी नाही
- 14) मथळ्यानंतर बातमीत येणारा भाग म्हणजे ---- होय.
 अ) बातमीचा शिरोभाग ब) दिनांकरेषा
 क) बातमीची मांडणी ड) शब्दचित्र
- 15) पुढीलपैकी कोणत्या अग्रलेख परिषदेचे अग्रलेखासाठी तत्त्वे सांगितले आहे?
 अ) अमेरिका ब) जपान
 क) भारतीय ड) इंग्लंड
- 16) संवादशास्त्र हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
 अ) श्रीपाद पवार ब) श्रीपाद पाटील
 क) श्रीपाद जोशी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) वाचन कौशल्याचा परिचय करून द्या.
 ब) अग्रलेखाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 क) जाहिररात संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) वृत्तांत लेखन म्हणजे काय?
 इ) श्रवणशून्यता म्हणजे काय?
 ई) चांगल्या वक्त्याचे गुण विशेष सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) प्रभावी वक्त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) बातमी म्हणजे काय स्पष्ट करून, बातमीचे विशेष सांगा.
 क) आकाशवाणी वरील जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) कोणतेही तीन वाचनाचे प्रकार लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक)

16

अ) वृत्तपत्राचे स्वरूप, महत्त्व व कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) वक्तृत्वाचे स्वरूप सांगून, प्रभावी वक्ता होण्यासाठी पूर्वतयारी कशी करावी ते सविस्तर लिहा.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न.

16

संवादाचे स्वरूप आणि कार्य सांगून संवादाचे प्रकार विशद करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1800 ते 1920) (MA12103) / (MA11103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

16

- 1) 'करमणूक' मासिकाची सुरुवात कोणी केली?
अ) बाळशास्त्री जांभेकर   ब) भाऊमहाजन
क) बापू छत्रे   ड) हरीभाऊ आपटे
- 2) विष्णूदास भावे यांनी 'सीमास्वयंवर' या नाटकाचा पहिला प्रयोग कोणत्या ठिकाणी केला?
अ) पुणे   ब) सातारा
क) सांगली   ड) मुंबई
- 3) 'यमुनापर्यटन' ही कादंबरी कोणी लिहिली आहे?
अ) नाथमाधव   ब) बाबा पदमनजी
क) वि. सी. गुर्जर   ड) लक्ष्मणशास्त्री हळबे
- 4) केशवसुत यांनी पुढीलपैकी कोणत्या कवितेचे लेखन केले आहे?
अ) दसरा   ब) फुलराणी
क) झेंडूची फुले   ड) तुतारी
- 5) 'सरकारचे डोके ठिकाणावर आहे का'? या अग्रलेखातून इंग्रज सरकारवर कोणी टीका केली?
अ) लोकमान्य टिळक   ब) शि. म. परांजपे
क) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर   ड) न्या. रानडे
- 6) इंग्रज सरकारवर टीका करणारे 'किचकवध' हे नाटक कोणी लिहिले?
अ) कृ. प्र. खाडिलकर   ब) विष्णूदास भावे
क) राम गणेश गडकरी   ड) अण्णासाहेब किर्लोस्कर
- 7) 'सुधारक' हे वर्तमानपत्र कोणी सुरू केले?
अ) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर   ब) गो. ग. आगरकर
क) शि. म. परांजपे   ड) लोकमान्य टिळक
- 8) 'गुलामगिरी' या ग्रंथाचे ग्रंथकार कोण आहेत?
अ) महात्मा फुले   ब) हरिभाऊ आपटे
क) विभावरी शिरूरकर   ड) कृष्णाजी भालेराव

- 9) गोडसे भटजी यांच्या प्रवास वर्णनाचे नाव काय?
 अ) माझे पर्यटन ब) केल्याने देशाटन
 क) प्रदेशयात्रा ड) माझा प्रवास
- 10) 'काळतर मोठा कठीण आला' ही दीर्घ कथा कोणी लिहिली आहे?
 अ) वि. सी. गुर्जर ब) कृ. के. गोखले
 क) हरिभाऊ आपटे ड) सहकारी कृष्ण
- 11) बाळशास्त्री जांभेकरांनी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले?
 अ) दर्पण ब) प्रभाकर
 क) सुधाकर ड) काळ
- 12) 'शारदा' हे सामाजिक नाटकाचे लेखन कोणी केले आहे?
 अ) कृष्णाजी प्रभाकर खाडिलकर ब) गोविंद बल्लाळ देवल
 क) अण्णासाहेब किर्लोस्कर ड) राम गणेश गडकरी
- 13) 'मुक्तामाला' या अद्भूतरम्य कादंबरीचे लेखन कोणी केले आहे?
 अ) हरिभाऊ आपटे ब) रा. भि. गुंजीकर
 क) नाथमाधव ड) लक्ष्मणशास्त्री हळबे
- 14) बाबा पद्मनजी यांच्या आत्मचरित्राचे नाव काय?
 अ) भाग्योदय ब) अरुणोदय
 क) नवा काळ ड) सर्वोदय
- 15) स्त्री प्रश्नांना अधोरेखित करणारा 'स्त्रीपुरुष तुलना' या दीर्घ निबंधाचे लेखन कोणी केले आहे?
 अ) आनंदीबाई शिर्के ब) काशीबाई कानिटकर
 क) ताराबाई शिंदे ड) सावित्रीबाई फुले
- 16) राम गणेश गडकरी यांनी कोणत्या टोपण नावाने काव्यलेखन केले?
 अ) गोविंदाग्रज ब) केशवसुत
 क) कुसुमाग्रज ड) केशवकुमार

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) प्रबोधन काळातील धार्मिक चळवळीत आर्य समाजाचे योगदान थोडक्यात लिहा.
 ब) अव्वल इंग्रजी कालखंडात ग्रंथ निर्मितीला चालना देण्यासाठी कोणते प्रयत्न करण्यात आले.
 क) सीतास्वयंवर या नाटकाचे मराठी नाट्यसाहित्यातील योगदान लिहा.
 ड) मराठी कथेतील करमणूक मासिकाचे योगदान थोडक्यात लिहा.
 इ) प्रारंभ पर्वातील नियतकालिकांचे साहित्य निर्मितीतील योगदान थोडक्यात लिहा.
 ई) राम गणेश गडकरी यांच्या नाट्य लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) लोकमान्य टिळक यांचे मराठी पत्रकारीतेतील वेगळेपण लिहा.
ब) 1800 ते 1874 या कालखंडाला 'भाषांतर युग' का म्हणतात ते सविस्तर लिहा.
क) ताराबाई शिंदे यांचे निबंधलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
ड) बालकवींच्या निसर्ग कवितांचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
- अ) 1800 ते 1920 या कालखंडाची सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी थोडक्यात लिहा.
- किंवा**
- ब) मराठी काव्यलेखनात कवी केशवसूत यांच्या कवितेचे वेगळेपण उदाहरणांसह लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- महात्मा फुले यांच्या वैचारिक लेखनाचे वेगळेपण सविस्तर लिहा.

- 9) 'ज्ञानाचा सागर। सखा माझा ज्ञानेश्वर।' ही अभंगरचना कोणाची आहे?
 अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
 क) संत जनाबाई ड) संत नामदेव
- 10) ज्ञानेश्वरांनी गीताभाष्याच्या निमित्ताने ---- शिकवला.
 अ) निष्काम कर्मयोग ब) भक्तीभाव
 क) नामस्मरण ड) यापैकी नाही
- 11) 'नाचू कीर्तनाचे रंगी। ज्ञानदीप लावू लगी।' ही महत्त्वाकांक्षा कोणत्या संताने व्यक्त केली?
 अ) संत तुकाराम ब) संत नामदेव
 क) संत रामदास ड) संत एकनाथ
- 12) हरिहराचे ऐक्य प्रतिपादन करणारा संप्रदाय कोणता?
 अ) महानुभव ब) नाथ
 क) वैष्णव ड) वारकरी
- 13) 'आज्ञापत्र' या ग्रंथाचे दुसरे नाव कोणते?
 अ) राजनीती ब) शिवनीती
 क) मराठीशाहीतील राजनीती ड) यापैकी नाही
- 14) 'आज्ञापत्र' हा ग्रंथ नीलकंठ मोरेश्वर पिंगळे यांचा आहे. असे मत कोणी मांडले?
 अ) विलास खोले ब) वि. भि. कोलते
 क) शं. गो. तुळपुळे ड) ल. रा. नसिराबादकर
- 15) 'आज्ञापत्र' हा ग्रंथ किती प्रकरणांत विभागलेला आहे?
 अ) नऊ ब) दहा
 क) अकरा ड) बारा
- 16) अमात्यांना गडकोट म्हणजे काय वाटते?
 अ) सुवर्ण ब) राज्याचे संरक्षण
 क) राजलक्ष्मी ड) राजशाही महल

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) महानुभाव साहित्याच्या प्रेरणा थोडक्यात लिहा.
 ब) जनाबाईंच्या अभंगाचे विशेष थोडक्यात लिहा.
 क) श्रीगोविंदप्रभू चरित्राच्या संपादनाचे महत्त्व लिहा.
 ड) आज्ञापत्रातील राजाची कर्तव्य लिहा.
 इ) पंडिती काव्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
 ई) बखर गद्याचे वेगळेपण थोडक्यात लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) 'श्रीगोविंदप्रभूचरित्रग्रंथा' तून तत्कालीन सामाजिक परिस्थितीचे कोणते दर्शन घडते?
 ब) 'आज्ञापत्र' या ग्रंथातील राजकारभार विषयक लेखनाचा परामर्श घ्या.
 क) संत जनाबाईंच्या अभंगातील भक्ती महात्म्याची चर्चा करा.
 ड) वारकरी संप्रदायाच्या सांप्रदायिक वाङ्मयनिर्मितीचा आढावा घ्या.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) (विकल्पासह) 16
- अ) 'श्रीगोविंदप्रभूचरित्रा' तील ऋद्धिपूर दर्शन सविस्तर लिहा.
किंवा
- ब) मध्ययुगीन मराठी साहित्यातील रचनाप्रकारांची चर्चा करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न) 16
- 'मध्ययुगीन मराठी साहित्य हे पंथीय साहित्य आहे' या विधानाची साधकबाधक चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
लोकसाहित्य (MA12106)/(MA11105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) मिस मेरी फ्रेयर यांनी लोकसाहित्य विषयक कोणता ग्रंथ लिहीला आहे?
 अ) ओल्ड डेक्कन डेज   ब) द गोल्डन बाऊ
 क) मेड इन इंडिया   ड) प्रायमिटिव्ह कल्चर
- 2) लोकसाहित्य हे आदिमानव निर्मिती असून ते परंपरागत असते असे मत कोणी मांडले?
 अ) मॅरियस बार्डो   ब) बॉटकिन
 क) स्पिनोझ   ड) जोनास बॅलिस
- 3) 'Folklore' या इंग्रजी शब्दासाठी मराठीत कोणता शब्द रूढ झालेला आहे?
 अ) लोकयान   ब) लोकसाहित्य
 क) लोकविद्या   ड) लोकसंस्कृती
- 4) 'लोकसाहित्याचे स्वरूप' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
 अ) गंगाधर मोरजे   ब) रा. चिं. ढेरे
 क) प्रभाकर मांडे   ड) विश्वनाथ शिंदे
- 5) महाराष्ट्रात लोकसाहित्य संकलनाचे पहिले प्रयत्न कोणत्या साली झाले?
 अ) 1856   ब) 1868
 क) 1875   ड) 1859
- 6) लोकसाहित्याचा वाडःमय आणि — यांच्याशी सारखाच संबंध.
 अ) भाषाशास्त्र   ब) पुरातत्वशास्त्र
 क) समाजशास्त्र   ड) मानववंशशास्त्र
- 7) लोकसाहित्याची विशेषत लोककथाची तात्विक चिकित्सा कोणी केली?
 अ) ग्रिमबंधू आणि मॅक्समुल्लर   ब) मॅक्समुल्लर व जोनॉस
 क) ग्रिमबंधू आणि बॉटकिन   ड) मॅरियस बार्डो व मॅक्समुल्लर
- 8) वररूचीने त्यांच्या वार्तिकान कोणता शब्द वापरला आहे?
 अ) कला   ब) लोक
 क) संस्कृती   ड) साहित्य

- 9) ——— यांनी 'लोकसाहित्य' ही संज्ञा प्रथम वापरली?
अ) दुर्गा भागवत ब) वि. का. राजवाडे
क) विश्वनाथ शिंदे ड) तारा भवाळकर
- 10) 'लोककथा' हे शब्द प्रथम कोणी वापरले?
अ) प्रभाकर मांडे ब) रा. चि. ढेरे
क) वि. का. राजवाडे ड) विश्वनाथ शिंदे
- 11) क्षेत्रीय अभ्यासात काय समजून घ्यावे लागते?
अ) स्थानिक इतिहास ब) तत्वज्ञान
क) प्रश्नावली ड) यापैकी नाही
- 12) लोकसाहित्याचे संशोधन किती पद्धतीने होते?
अ) एक ब) चार
क) तीन ड) दोन
- 13) मानववंशशास्त्रा पेक्षा ——— चे अध्ययन क्षेत्र विस्तृत असते.
अ) समाजशास्त्र ब) भाषाशास्त्र
क) मानसशास्त्र ड) पुरातत्वशास्त्र
- 14) भारतातील भाषांचा अभ्यास करताना भाषाशास्त्रज्ञ ——— यांनी लोकसाहित्याच्या क्षेत्रातही मोलाचे लेखन केले.
अ) ई. जे. रॉबिन्स ब) जॉर्ज गियर्स
क) जी. एच. डेमॅट ड) जे. डी. अँडरसन
- 15) 'लोकसाहित्याची रूपरेषा' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
अ) तारा भवाळकर ब) प्रभाकर मांडे
क) रा. चि. ढेरे ड) दुर्गा भागवत
- 16) पुढीलपैकी कोणत्या अभ्यासकला 'लोकसाहित्य' ही संज्ञा संदिग्ध वाटते?
अ) कॅथरिन ल्यूमाला ब) आर्चर टायलर
क) मॅरियस बार्डो ड) बॉटकिन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) लोकसाहित्य संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) लोकसाहित्यातील 'लोक' या पदाचा अर्थ स्पष्ट करा.
क) लोकसाहित्य संकलनाचे महत्व विशद करा.
ड) प्रयोगसिद्ध लोककला म्हणजे काय?
इ) लोकसाहित्या संबंधीचे जोनास बॅलिस यांचे मत मांडा.
ई) लोकसाहित्याच्या संकलनासाठी कोणत्या संस्थांनी प्रयत्न केले ते विशद करा.

16

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) लोकसाहित्याचे संकलन करताना येणाऱ्या अडचणी मांडा.
ब) लोकसाहित्याची प्रमुख लक्षणे सांगा.
क) लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृतीतील सहसंबंध स्पष्ट करा.
ड) लोकसाहित्य संकलनाच्या पद्धती सांगा.
- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक) 16
- लोकसाहित्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- लोकसाहित्य विषयक पाश्चात्य अभ्यासकांनी केलेल्या व्याख्या नमूद करा.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- लोकसाहित्याचे इतर शास्त्राशी असलेले सहसंबंध स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
मराठी विज्ञान साहित्य (MA12109) / (MA11106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) 'सायन्स फिक्शन' या इंग्रजीतील संज्ञेसाठी मराठीत कोणती संज्ञा वापरली जाते?
  - अ) विज्ञान साहित्य
  - ब) बाल साहित्य
  - क) प्राचीन साहित्य
  - ड) ऐतिहासिक साहित्य
- 2) विज्ञान साहित्यातील संकल्पना कोणत्या गोष्टीवर आधारलेल्या असतात?
  - अ) वास्तव
  - ब) कल्पित वास्तव
  - क) अवास्तव
  - ड) परंपरा
- 3) विज्ञान साहित्यातून प्रामुख्याने कोणता काळ आविष्कृत केला जातो?
  - अ) भूतकाळ
  - ब) वर्तमानकाळ
  - क) भविष्यकाळ
  - ड) मृत्यूकाळ
- 4) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा मानवी जीवनावर होणाऱ्या परिणामांचे चित्रण करणारा साहित्य प्रकार कोणता?
  - अ) आरोग्य साहित्य
  - ब) बाल साहित्य
  - क) महानगरी साहित्य
  - ड) विज्ञान साहित्य
- 5) 'अनामिक प्रयोग' कथेतील यमाजी मालुसरे कोणत्या विभागात काम करत असतो?
  - अ) आर. टी. ओ
  - ब) बँक
  - क) पोलीस
  - ड) भूमापन
- 6) 'एक्स यान' पृथ्वीवर किती वर्षापूर्वी उपलब्ध होते?
  - अ) दोनशे
  - ब) तीनशे
  - क) चारशे
  - ड) पाचशे
- 7) मि. बेंगाळे यांच्या खूनाचा तपास करणाऱ्या पोलीस अधिकाऱ्याचे नाव काय असते?
  - अ) श्रीराम सावंत
  - ब) राजेश पवार
  - क) राकेश पाटील
  - ड) नरेश शिंदे
- 8) 'स्फोट' कथेतील डॉ. नरसाळे कोणत्या विषयाचे अभ्यासक होते?
  - अ) अॅस्ट्रो फिजिक्स
  - ब) इको फिजिक्स
  - क) जिओ फिजिक्स
  - ड) न्यूक्लियर फिजिक्स

- 9) मालिनी आलोकला एकलकोंडेपणातून बाहेर येण्यासाठी कोणत्या खेळाची दीक्षा देते?
 अ) बुद्धिबळ
 ब) कॅरम
 क) क्रिकेट
 ड) फुटबॉल
- 10) आलोकाने चंद्रावरून मालिनीसाठी काय आणलेले असते?
 अ) बांगड्या
 ब) ताईत आणि अंगठी
 क) पैजण
 ड) दगड
- 11) स्पेस अँकॅडमीतील आलोकच्या मैत्रिणीचे नाव काय होते?
 अ) सॅन्झा
 ब) अॅलीस
 क) रोमिला
 ड) सोफिया
- 12) 'सायक्लॉप्स' मध्ये अभ्यासासाठी आलोकाला किती दिवसांचा कालावधी मंजूर करण्यात आलेला असतो?
 अ) तीस
 ब) चाळीस
 क) पन्नास
 ड) साठ
- 13) तापमानाचे निरपेक्ष एकक 'केल्वीन' चा शोध कोणत्या संशोधकाने लावला?
 अ) आंद्रे मारी अँपिअर
 ब) विल्यम थॉम्सन
 क) ब्लेस पास्कल
 ड) आयझॅक न्यूटन
- 14) मानवाला मोफत वीज देण्याचे स्वप्न कोणत्या शास्त्रज्ञाने पाहिले होते?
 अ) मायकल फॅराडे
 ब) विल्हेम वेबर
 क) निकोल टेस्ला
 ड) जॉर्ज ओहम
- 15) दाब आणि निर्वात पोकळी यावर अत्यंत महत्त्वाचे कार्य कोणी केले?
 अ) ब्लेस पास्कल
 ब) विल्यम्स थॉम्सन
 क) आयझॅक न्यूटन
 ड) मायकल फॅराडे
- 16) विज्ञान विश्वातील आजवरचे सर्वात प्रभावी व्यक्तिमत्त्व कोण?
 अ) ग्रॅहम बेल
 ब) जोसेफ हेन्नी
 क) आयझॅक न्यूटन
 ड) मायकल फॅराडे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) विज्ञान साहित्याची उद्दिष्ट्ये लिहा?
 ब) 'प्रेषित' कादंबरीतील 'सॅन्झा' च्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू स्पष्ट करा.
 क) 'विज्ञान साहित्य' म्हणजे काय ते थोडक्यात लिहा?
 ड) 'चिरूट' कथेची आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
 इ) 'मायकल फॅराडे' च्या संशोधनाचे महत्त्व सांगा.
 ई) 'जॉन नेपिअर' या शास्त्रज्ञाचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन)

16

- अ) मराठी विज्ञान साहित्याच्या वाटचालीचा आढावा घ्या.
 ब) 'प्रेषित' कादंबरीतील 'आलोक' या पात्राचे वैज्ञानिक कार्य स्पष्ट करा.
 क) 'आयझॅक न्यूटन' या शास्त्रज्ञाच्या वैज्ञानिक योगदानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) 'अनामिक प्रयोग' कथेची आशयसूत्रे लिहा?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक)

16

भविष्यातील बदलत्या वैज्ञानिक संकल्पनांचा वेध 'प्रेमाचा रेणू' या कथासंग्रहातून कशा रीतीने घेतला आहे ते स्पष्ट करा?

किंवा

'एककांचे मानकरी' मधील वैज्ञानिकांच्या शोधांची कहाणी तुमच्या शब्दांत लिहा?

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

16

'प्रेषित' कादंबरीतून पृथ्वीपलीकडील जीवसृष्टीचा शोध कशा रीतीने घेतला गेला आहे ते विस्ताराने स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
बालसाहित्य (MA12110) / (MA11107)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) 'जंगल खजिन्याचा शोध' या बालकांदबरीची पहिली आवृत्ती केंव्हा प्रसिद्ध झाली?
 अ) 29 डिसेंबर 2014   ब) 30 डिसेंबर 2014
 क) 29 डिसेंबर 2015   ड) 29 जानेवारी 2014
- 2) फुलपाखराच्या अभ्यासाची आवड कोणाला आहे?
 अ) शामू   ब) जेबू
 क) ऋजुता   ड) ऋजुता
- 3) हळद्या पक्षाला ---- असेही म्हणतात.
 अ) कांचन   ब) टाकचोर
 क) तांबट   ड) स्वर्गीय नर्तक
- 4) कोणत्या पक्षाला शिंप्या, कोतवाल आणि दयाळ या पक्ष्यांच्या आवाजाची नकल करता येते.
 अ) तांबट   ब) पोपट
 क) कोकिळा   ड) जेरडोन क्लोरोप्सिस
- 5) फुलपाखरू मंडळातील ऋजुताला कोणता रंग आवडतो?
 अ) गुलाबी   ब) केसरी
 क) नारंगी   ड) पिवळा
- 6) कावळ्यानी कष्टाने बांधलेल्या घरट्याचा ताबा खालीलपैकी कोणता पक्षी मिळवतो.
 अ) चिमणी   ब) कावळा
 क) कोकिळा   ड) घर
- 7) चिंटू डोक्याला तेल लावून शाळेत गेल्यावर सगळी मुले त्याला काय म्हणाली?
 अ) जोखमार   ब) गणपती
 क) तेल्या मारुती   ड) हनुमान
- 8) खालीलपैकी योग्य शब्द निवडून पुढील कवितेची ओळ पूर्ण करा.
 'तुडुंब भरले विहिर तलाव; ओहळ सुटले भर भाव; नदीला झाला ---- चा भारं?
 अ) पावसाचा   ब) पाण्याचा
 क) हिरवळीचा   ड) लाटेचा

- 9) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकविता संग्रहामध्ये एकुण किती कविता आहेत?
 अ) बावीस ब) चोवीस
 क) पंधरा ड) तीस
- 10) 'बालमनाला स्पर्श करणारी आणि त्यांच्या जीवनावर सुसंस्कार करणारी स्फूर्तिदायक रचना म्हणजे बालवाङ्मय.' अशी व्याख्या ---- यांची आहे?
 अ) मालतीबाई दांडेकर ब) लीलावती भागवत
 क) विश्वास वसेकर ड) सुलभा शहा
- 11) 'मराठी बालवाङ्मय: स्वरूप आणि अपेक्षा' हा ग्रंथाच्या लेखिका कोण?
 अ) मालतीबाई दांडेकर ब) लीलावती भागवत
 क) विश्वास वसेकर ड) सुलभा शहा
- 12) 'ज्ञानदाच्या बालकविता वाचून मी परत परकरी पोर झाले' असे उद्गार ज्ञानदा असोलकरांच्या संदर्भात ---- यांनी काढले?
 अ) पुंडलीक वझे ब) वाचक
 क) विजया वाड ड) यापैकी नाही
- 13) पाण्यामध्ये पिवळी छत्री घेऊन डुबुक डुबुक उडया कोण मारत आहे?
 अ) फुलपाखरू ब) मासा
 क) खेकडा ड) हिरवा बेडूक
- 14) जेबुच्या वाढदिवसाला वडिलांनी भेट म्हणून डॉ. सलीम अलीचे कोणते पुस्तक दिले होते?
 अ) दि बुक ऑफ इंडियन बर्डस ब) पक्षी जाय दिगंतरा
 क) अग्निपंख ड) जंगल खजिन्याचा शोध
- 15) 'भारतीय बालसाहित्याचे जनक' म्हणून कोणचा उल्लेख केला जातो?
 अ) रवींद्रनाथ टागोर ब) ना. सी. फडके
 क) य. दि. फडके ड) आनंद यादव
- 16) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकविता संग्रहाचे कोणत्या प्रकाशन संस्थेने केले आहे?
 अ) दर्या प्रकाशन ब) स्पर्श प्रकाशन
 क) साकेत प्रकाशन ड) मौज प्रकाशन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) बालसाहित्याच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा?
 ब) 'फुलपाखरू मंडळातील' सहा सदस्यांची नावे लिहा?
 क) 'सुट्टी पडल्यावरती' या कवितेत चिंटूच्या नाटकाचे बँड कसे वाजले?
 ड) 'गंमत गोष्टी आईच्या' या कवितेतील लहान मुलीला आईच्या गोष्टी ऐकून कशाचे दुःख होते?
 इ) सुतारकाकांनी जेबुला बिबटया आणि वाघ यांच्या शिकारीच्या पद्धती विषयी कोणती माहिती सांगितली?
 ई) 'जंगल खजिन्याचा शोध' ह्या कादंबरीमागील हेतू स्पष्ट करा?

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन) 16**
- अ) बालसाहित्याचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?
ब) बालसाहित्याचे प्रयोजन स्पष्ट करा?
क) फुलपाखरू मंडळातील सदस्यांनी कंत्राटदाराच्या तावडीतून कशी सुटका करून घेतली?
ड) 'पाऊस माझा साथीदार' या बालकवितासंग्रहातील पाऊसाचे वर्णन स्पष्ट करा?
- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) बालसाहित्याच्या अध्यापनाची आवश्यकता काय?
किंवा
ब) 'जंगल आणि औषधी वनस्पतीचे तस्करी पासून बचाव' हाच 'जंगल खजिन्याचा शोध' हया बालकादंबरीचा विषय आहे' या विधानाचा परामर्श घ्या?
- प्र.5 बालसाहित्य म्हणजे काय ते सांगून मराठी बालसाहित्याच्या वाटचालीचा थोडक्यात आढावा घ्या? 16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
साहित्य समीक्षा (230103201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न. (योग्य पर्याय निवडा)

12

- 1) 'निवडक मराठी समीक्षा' या ग्रंथाचे संपादक कोण आहेत?
  - अ) हरिश्चंद्र थोरात
  - ब) प्रभाकर देसाई
  - क) वसंत पाटणकर
  - ड) गो. मा. पवार आणि म. द. हातकणगंलेकर
- 2) 'लेखकाचा वैयक्तिक मूल्यविचार' या अर्थाने भालचंद्र नेमाडे यांनी कोणती संकल्पना वापरली आहे?
  - अ) लेखकाची शैली
  - ब) नव नैतिकता
  - क) वास्तववाद
  - ड) प्रसरणशिलता
- 3) खालीलपैकी रंजनवादी प्रवृत्ती म्हणून कोणत्या प्रवृत्तीचा निर्देश भालचंद्र नेमाडे यांनी केला आहे.
  - अ) मुक्तामाला प्रवृत्ती
  - ब) यमुना पर्यटनप्रवृत्ती
  - क) मोचनगड प्रवृत्ती
  - ड) यापैकी नाही
- 4) 'साहित्य आणि समीक्षा' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
  - अ) वा. ल. कुलकर्णी
  - ब) गंगाधर मोरजे
  - क) रा. भा. पाटणकर
  - ड) गंगाधर पाटील
- 5) आदिबंधात्मक समीक्षापद्धती ही ---- आहे.
  - अ) कलावादी
  - ब) रूपलक्ष्यी
  - क) आशयलक्ष्यी
  - ड) प्रभावलक्ष्यी
- 6) 'समीक्षा म्हणजे निर्णय' असे मत कोणी मांडले आहे?
  - अ) विंचेस्टर
  - ब) व्हिक्टर व्हिगो
  - क) मॅथ्यू अर्नोल्ड
  - ड) जॉन डयुई
- 7) नवकथेच्या लेखकांनी पहिला संकेत कोणता झुगारला असे गंगाधर गाडगीळ यांनी नोंदवले आहे.
  - अ) लघुकथेच्या विषयासंबंधीचा
  - ब) कथा रचनेचा
  - क) कथेच्या भाषेचा
  - ड) कथा निवेदनाचा

- 8) गो. वि. करंदीकरांनी चांगली सामाजिक कवितेची निर्मिती प्रतिभेच्या कोणत्या गुणधर्माच्या संदर्भात मांडली आहे.
 अ) सामाजिक वास्तवाशी सहकंप   ब) वैयक्तिक सहकंप
 क) संस्कृती सहकंप   ड) यापैकी नाही
- 9) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ वसंत पाटणकर यांचा आहे.
 अ) साहित्य आणि सौंदर्य   ब) साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या
 क) सौंदर्यमीमांसा   ड) मराठीचे सौंदर्यशास्त्र
- 10) खालीलपैकी आदिबंधात्मक समीक्षक कोण आहेत?
 अ) हरिश्चंद्र थोरात   ब) डॉ. म. सु. पाटील
 क) भालचंद्र नेमाडे   ड) दुर्गा भागवत
- 11) पुढीलपैकी कोणती समीक्षा पद्धती लेखककेंद्री विचार करते?
 अ) चरित्रात्मक समीक्षा   ब) समाजशास्त्रीय
 क) ग्रंथसमीक्षा   ड) मानसशास्त्रीय
- 12) हिपोलित तेन या फ्रेंच समीक्षकाने कोणत्या समीक्षापद्धतीची सुरुवात केली.
 अ) मानसशास्त्रीय समीक्षा   ब) आदिबंधात्मक समीक्षा
 क) रूपावारी समीक्षा   ड) समाजशास्त्रीय समीक्षा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) समीक्षेची संकल्पना तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा.
 ब) समीक्षकाचे कार्य व क्षमता थोडक्यात लिहा.
 क) आस्वादक समीक्षेच्या मर्यादा थोडक्यात लिहा.
 ड) 'काव्य आणि सामाजिक जाणीव' या समीक्षालेखाचे थोडक्यात विवेचन करा.
 इ) ग्रंथ परिचय या प्रकारच्या समीक्षेचे महत्त्व थोडक्यात लिहा.
 ई) पर्यावरणीवादी समीक्षेचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

12

- अ) समाजशास्त्रीय समीक्षेची कार्यपद्धती लिहा.
 ब) समीक्षेच्या मूलतत्वांची चर्चा करा.
 क) गंगाधर गाडगीळांच्या 'नवकथेचे स्वरूप' या समीक्षा लेखाचा परामर्श घ्या.
 ड) आदिबंधात्मक समीक्षेचे महत्त्व विशद करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

12

समीक्षेचे प्रकार नोंदवून लेखक अभ्यासाचे विस्तृत विवेचन करा.

किंवा

समीक्षा पद्धतींचे स्वरूप सांगून मानसशास्त्रीय समीक्षेविषयी सविस्तर लिहा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

12

भालचंद्र नेमाडे यांच्या मराठी कादंबरीसंबंधी विवेचनाचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

मराठी भाषा: संवाद व उपयोजन भाग – 2 (230103202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) 'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय' हे ब्रीद कोणाचे?

अ) लोकमत	ब) दूरचित्रवाणी
क) सकाळ	ड) आकाशवाणी
- 2) मनोरंजनातून लोकशिक्षण हे कोणत्या माध्यमाचे उद्दिष्ट आहे?

अ) वृत्तपत्र	ब) दूरचित्रवाणी
क) मासिक	ड) आकाशवाणी
- 3) आकाशवाणीचा शोध कोणी लावला?

अ) मार्कोनी	ब) गार्कोनी
क) नार्कोनी	ड) सार्कोनी
- 4) आकाशवाणी कार्यक्रमातील महत्त्वाचा अंश कोणता?

अ) उद्धोषणा	ब) जाहिरात
क) बातमीपत्र	ड) घोषणा
- 5) टेलिव्हिजनचा पहिला प्रयोग कोणत्या देशात झाला?

अ) इंग्लंड	ब) भारत
क) अमेरिका	ड) चीन
- 6) 'मुंबई' दूरदर्शन केंद्राची स्थापना केव्हा झाली?

अ) 1959	ब) 1970
क) 1972	ड) 1980
- 7) कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) चे जनक कोण?

अ) मार्कोनी	ब) जॉन मॅकार्थी
क) गिअर्सन	ड) जॉन बेअर्स
- 8) दूरचित्रवाणीच्या संहिता लेखनाची भाषा कशी असावी?

अ) अलंकारिक	ब) साधी व प्रवाही
क) बोजड	ड) ग्रामीण

- 9) तांत्रिक भाषेत 'क्लोज आणि मिडक्लोज' माध्यम ओळखा?
 अ) मासिक ब) आकाशवाणी
 क) वृत्तपत्र ड) दूरचित्रवाणी
- 10) मालिका लेखन करताना कशाचे भान ठेवावे?
 अ) वेळेचे ब) शाळेचे
 क) पात्रांचे ड) भाषेचे
- 11) जगातील सर्वात लोकप्रिय सोशल मीडिया वेबसाईट ओळखा?
 अ) विकीपिडिया ब) यू-ट्यूब
 क) ई-मेल ड) फेसबुक
- 12) शासन व्यवस्थेमध्ये विकासाचे केंद्रस्थानी कोण असावे?
 अ) व्यवसायिक ब) नेता
 क) अधिकारी ड) सामान्य माणूस

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता म्हणजे काय?
 ब) दूरचित्रवाणीवरील चर्चासंचालनाचे संहिता लेखन कसे करावे?
 क) श्रुतिका लेखनाचे स्वरूप लिहा?
 ड) व्यापारी संवादाची भाषा कशी असावी?
 इ) Whats App चे फायदे सांगा?
 ई) युपीआय (UPI) चे तोटे सांगा?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) नभोनाटयांचे स्वरूप स्पष्ट करा?
 ब) दूरचित्रवाणीवरील बातमीपत्रांचे संपादन कसे करावे?
 क) चॅट जीपिटी म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे महत्त्व लिहा?
 ड) टिप्पणीचे स्वरूप लिहा?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) शासन-प्रशासन संकल्पना स्पष्ट करून, प्रशासकीय भाषेचे स्वरूप- विशेष लिहा?
 ब) समाजमाध्यमांच्या संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करून, विविध समाजमाध्यमांमध्ये मराठी भाषेचे उपयोजन कसे केले जाते?

प्र.5 आकाशवाणी संवाद माध्यमाचे स्वरूप स्पष्ट करून, आकाशवाणी हे विश्वासाह माध्यम आहे या विधानाची चर्चा करा?

12

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स 1920 ते 1960) (230103203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

12

- 1) 'मुलात रमलेले लेखक' म्हणून कोणाचा आदरपूर्वक उल्लेख केला जातो?
अ) वा. म. जोशी   ब) यशवंतराव चव्हाण
क) साने गुरुजी   ड) ना. सी. फडके
- 2) मामा वरेरकरानी कोणत्या नाटकातून हुंड्याच्या सामाजिक प्रश्नाला वाचा फोडली आहे?
अ) कुंजबिहारी   ब) द्वारकेचा राजा
क) सिंगापुरातून   ड) हाच मुलाचा बाप
- 3) खालीलपैकी बा. सी. मर्ढेकरांची कोणती कविता आहे?
अ) 'पिपात मेले ओल्या उंदिर'   ब) 'माझ्या मना बन दगड'
क) 'मी शिवी मधले अक्षर'   ड) 'गर्जा जयजयकार'
- 4) 'पिकली पाने', 'पांढरी शिडे', 'शिंपले आणि मोती' हया निबंधसंग्रहाच्या लेखकाचे नाव काय आहे?
अ) कुसुमावती देशपांडे   ब) वि. स. खांडेकर
क) अनंत काणेकर   ड) ना. सी. फडके
- 5) 'पानकळा', 'सराई' यासारख्या ग्रामीण आणि आदिवासी जीवनाची पार्श्वभूमी असलेल्या लोकप्रिय कादंबऱ्या कोणी लिहिल्या आहेत?
अ) द. र. कवठेकर   ब) श्री. ना. पेंडसे
क) गो. नी. दांडेकर   ड) र. वा. दिघे
- 6) 'आशीर्वाद', 'कुलवधू', 'नंदनवन', 'कन्यादान', 'अलंकार', 'माझे घर', 'वहिनी', 'एक होता म्हातारा' ही नाटके कोणी लिहिली आहेत?
अ) मा. ना. जोशी   ब) न. चि. केळकर
क) मो. ग. रांगणेकर   ड) मामा वरेरकर
- 7) गोमंतकीय वातावरण हा काव्याचा एक अविभाज्य घटक बनून राहिलेला संवेदनशील कवी म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
अ) पु. शि. रेगे   ब) वा. रा. कांत
क) बा. भ. बोरकर   ड) वि. दा. करंदीकर

- 8) 'करमणूक-मनोरंजन' आणि 'यशवंत-किलोस्कर' या दोन कालखंडातील दुवा साधण्याचे कार्य कोणत्या कथाकाराच्या कथेने केले आहे?
 अ) वि. स. खांडेकर
 ब) दिवाकर कृष्ण
 क) य. ग. जोशी
 ड) ना. सी. फडके
- 9) समाजातील अनिष्ट रूढीविरुद्ध आपली लेखणी वापरून निद्रिस्त समाजाला जागे करणे हा कोणत्या लेखनाचा हेतू होता?
 अ) कथा
 ब) कादंबरी
 क) निबंध
 ड) आत्मचरित्र
- 10) 'कलेसाठी कला' हे कोणत्या लेखकाच्या लेखणीचे प्रमुख सूत्र होते?
 अ) ना. सी. फडके
 ब) वि. स. खांडेकर
 क) वि. पा. दांडेकर
 ड) कुसुमावती देशपांडे
- 11) 'गोपुरांच्या प्रदेशात' या प्रवासवर्णनाच्या लेखकाचे नाव काय आहे?
 अ) पु. ल. देशपांडे
 ब) गंगाधन गाडगीळ
 क) अनंत काणेकर
 ड) रवींद्र पिंगे
- 12) दुसऱ्या महायुद्धामुळे अस्वस्थ झालेल्या समाजाचे दर्शन कोणत्या कवीच्या अनेक कवितेतून घडते?
 अ) माधव ज्यूलियन
 ब) कुसुमाग्रज
 क) वि. दा. सावरकर
 ड) बा. सी. मर्ढेकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

12

- अ) प्र. के. अत्रे यांच्या नाटकांची ओळख करून द्या.
 ब) खांडेकरांचा 'जीवनवाद' स्पष्ट करा.
 क) सत्यकथा-अभिरुची कालखंडातील कथेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 ड) मराठी आत्मचरित्र संज्ञा स्पष्ट करा.
 इ) 1920 नंतरच्या मराठी कवित्रीचा परिचय करून द्या.
 ई) अरविंद गोखले यांच्या कथांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (दिर्घोत्तरी प्रश्न) (चार पैकी दोन)

12

- अ) 1920 नंतरच्या प्रवास वर्णनांचा आढावा घ्या.
 ब) बा. सी. मर्ढेकरांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 क) ना. सी. फडके आणि वि. स. खांडेकर यांच्या 'कथा' क्षेत्रातील कामगिरीचा आढावा घ्या.
 ड) 1920 नंतरच्या नाटकातून राजकीय व सामाजिक कोणते प्रश्न हाताळले गेले त्यांची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

12

1920 नंतरच्या मराठी कवितेतील विविध प्रवाहांचा आढावा द्या.

किंवा

1920 ते 1960 या कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा स्पष्ट करा.

प्र.5 1920 ते 1960 या कालखंडातील फडके-खांडेकर कांदबरची स्वरूप स्पष्ट करा.

12

- प्र.3 थोडक्यात उत्तर लिहा.** **06**
पुस्तकासाठी लागणाऱ्या कागदांची माहिती द्या.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)** **12**
- अ) ग्रंथरचना प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) ग्रंथ वितरण व्यवस्था म्हणजे काय? सांगून जाहिरात, समीक्षा व प्रकाशन समारंभ यांचा आढावा घ्या.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) अण्णा भाऊ साठे (230103206)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) 'लोकशाहीर तथा लोकलेखक अण्णा भाऊ साठे' 1996 मध्ये प्रकाशित झालेल्या या संदर्भ ग्रंथाचे — हे संपादक आहेत.
अ) आसाराम गायकवाड   ब) अर्जुन डांगळे
क) धर्मपाल कांबळे   ड) अस्मिता चांदणे
- 2) खालीलपैकी कोणते अण्णा भाऊ साठे यांचे लोकनाटय आहे?
अ) देशभक्त घोटाळे   ब) बंगालची हाक
क) यापैकी नाही   ड) यापैकी सर्व
- 3) बरबाद्या कंजारी हा कथासंग्रह कोणत्या परकीय भाषेत भाषांतरित झाला आहे?
अ) फ्रेंच   ब) रशियन
क) इंग्रजी   ड) पोर्तुगाल
- 4) हिंदी व पंजाबी भाषेत भाषांतरित झालेली अण्णा भाऊ साठे यांची कादंबरी कोणती?
अ) वारणेचा वाघ   ब) फकीरा
क) चित्रा   ड) आवडी
- 5) चिरागनगरीची भूत हा कथासंग्रह कोणत्या वर्षी प्रसिद्ध झाला?
अ) 1960   ब) 1987
क) 1978   ड) 1957
- 6) अण्णा भाऊ साठे यांचा जन्म कोणत्या वर्षी झाला.
अ) 1 नोव्हेंबर 1920   ब) 1 जानेवारी 1923
क) 1 ऑगस्ट 1920   ड) 1 ऑक्टोबर 1925
- 7) अण्णा भाऊ साठे यांचे मूळ नाव काय होते?
अ) नामदेव भाऊराव साठे   ब) एकनाथ भाऊराव साठे
क) विठ्ठल भाऊराव साठे   ड) तुकाराम भाऊराव साठे
- 8) इंडो सोव्हिएट कल्चर सोसायटीने अण्णा भाऊ साठे यांना कोणत्या वर्षी रशियाला पाठविले?
अ) 1950   ब) 1947
क) 1959   ड) 1960

- 9) 1944 मध्ये दत्ता गायकवाड व अमर शेख यांच्याबरोबर अण्णा भाऊंनी कोणते कलापथक स्थापन केले?
- अ) लाल बावटा
ब) भाऊंची लोकनाटय
क) लालक्रांती
ड) कामगारांची तळपती तलवार
- 10) अकलेची गोष्ट हे लोकनाटय कोणत्या वर्षी प्रसिद्ध झाले?
- अ) 1945
ब) 1952
क) 1955
ड) 1961
- 11) फकिरा या कादंबरीचा राज्य सरकारचा उत्कृष्ट कादंबरीचा पुरस्कार केव्हा मिळाला?
- अ) 1947
ब) 1967
क) 1961
ड) 1963
- 12) दलित साहित्याचे संस्थापक म्हणून कुणाला श्रेय दिले जाते?
- अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे
क) लोकहितवादी
ड) बाळशास्त्री जांभेकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12

- अ) अण्णा भाऊ साठे यांच्या कथानकातील वैशिष्ट्ये उदाहरणासह स्पष्ट करा?
- ब) अण्णा भाऊंच्या लिखाणातील भाषा सौंदर्य त्यांच्या फकीरा या कादंबरीच्या आधारे स्पष्ट करा.
- क) 'माझा रशियाचा प्रवास' या प्रवास वर्णनाची समीक्षा तुमच्या शब्दात करा.
- ड) बिलवरी या कथेचे भावसौंदर्य स्पष्ट करा.
- इ) बरवाद्या कंजारीचे व्यक्तीचित्रण करा.
- ई) मुंबईची लावणी या कलाकृतीचे रसग्रहण करा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) अण्णा भाऊ यांच्या कथांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) अण्णा भाऊंच्या साहित्यातील भाषेचे वेगळेपण विशद करा.
- क) स्टॅलिनग्राडचा पोवाडा अण्णा भाऊंनी का व कसा लिहिला हे सांगून पोवाड्याचे थोडक्यात रसग्रहण करा?
- ड) अकलेची गोष्ट या लोकनाटयाच्या कथानकाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 12

अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्याचा आढावा तुम्हाला अभ्यासाला असलेल्या कलाकृतींच्या आधारे सविस्तर मांडा.

किंवा

अण्णा भाऊंच्या साहित्यातील सामाजिकता स्पष्ट करा.

प्र.5 अण्णा भाऊ साठे यांचे जीवन व कार्य सविस्तर विशद करा. 12

Seat No.	
-------------	--

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

मराठी लोकसाहित्य (230103207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

12

- 1) लोकसाहित्याद्वारा कशाचे जतन व जोपासना होत असते?

अ) लोकांचे	ब) साहित्याचे
क) लोकसंस्कृतीचे	ड) वाङ्मयाचे
- 2) फ्रॉन्स बोआस या संशोधकाने लोकसाहित्याचा अभ्यास करून लोकसाहित्याद्वारे संस्कृतीचे सातत्य टिकते हे पटवून दिले. हे विधान कसे आहे?

अ) बरोबर	ब) चूकीचे
क) काही सांगता येत नाही	ड) यापैकी नाही
- 3) कोणत्या गुणांची जोपासना करणारी मराठी लोकसाहित्य व लोकसंस्कृती आहे?

अ) आदर्श जीवनाची	ब) दैवी गुणांची
क) संत जीवनाची	ड) वरील सर्व
- 4) बौद्ध व जैन धर्मियांच्या 547 कथा आहेत त्या कोणत्या नावाने ओळखतात.

अ) बौद्ध कथा	ब) जैन कथा
क) जातक कथा	ड) अ व ब
- 5) प्राणी कथांचा बहुतांश असणाऱ्या 87 कथांचा कोणत्या नावाने ओळखतात?

अ) प्राणीकथा	ब) पंचतंत्र
क) ब्रह्मकथा	ड) जातककथा
- 6) लोकगीतामध्ये कोणती गीते सर्वाधिक आहेत?

अ) लहान मुलांची	ब) पुरुषांची
क) खेळाची	ड) स्त्रीयांची
- 7) श्रमपरिहारासाठी कोणती गीते गायली जातात?

अ) स्त्रीगीते	ब) श्रमगीते
क) लोकगीते	ड) खेळगीते
- 8) 'लोकसंस्कृती व लोकजीवन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?

अ) गंगाधर मोरजे	ब) प्रभाकर मांडे
क) द. ता. भोसले	ड) प्रज्ञा लामतुरे

- 9) कोणते संत सगुणभक्त असल्याने किर्तन भक्तीतील त्यांचे स्थान विशेष आहे?
 अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव
 क) संत एकनाथ ड) संत तुकाराम
- 10) डोक्यावर मोरपीसांची टोपी, हातात टाळ, मुखी हरीनाम करत सकाळच्या प्रहरी आपल्याला प्रबोधन करण्यास कोण येतो?
 अ) पोतराज ब) कुडमुडया जोशी
 क) भोपी ड) वासुदेव
- 11) 'लोकसाहित्याची रूपरेषा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) तारा भवाळकर ब) प्रज्ञा लामतुरे
 क) सरोजिनी बाबर ड) दुर्गा भागवत
- 12) 'लोकसाहित्य: अभ्यासदिशा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) प्रभाकर मांडे ब) मधुकर वाकोडे
 क) तारा भवाळकर ड) शरद व्यवहारे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहापैकी चार) 12

- अ) लोकसाहित्यातील मराठी लोकजीवनाचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.
 ब) कृषीगीतांचे स्वरूप थोडक्यात लिहा तेही उदाहरणासह लिहा.
 क) पोतराज या भगताचे गीत सादरीकरण कसे असते?
 ड) किर्तनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 इ) गोंधळ कधी व कोणी सादर करतात.
 ई) सरोजिनी बाबर यांचे मराठी लोकसाहित्यातील कार्य लिहा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन) 12

- अ) मराठी लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करून लोकसाहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
 ब) लोककथागीते यांचे सविस्तर उदाहरणासह स्वरूप स्पष्ट करा?
 क) भारूडाचे स्वरूप सांगून प्रबोधनासाठी कसा उपयोग केला जातो?
 ड) शरद व्यवहारे आणि प्रभाकर मांडे यांच्या लोकसाहित्याच्या कार्याचे स्वरूप लिहा?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) 12

- अ) मराठी लोकसाहित्याची परंपरा, लोकजीवन, लोकसंस्कृती, लोकसाहित्य त्यांचे वेगळेपण या घटकांच्या आधारे लिहा?
 ब) वासुदेवाची गाणी आणि जात्यावरच्या ओव्या यांचे उदाहरणांसह स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 12

- मराठी लोकसाहित्यातील लोकगीतांचे गुणवैशिष्ट्यांसह स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

तौलनिक साहित्य अभ्यास (230103211)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) 'तौलनिक साहित्य' ही संज्ञा मॅथ्यू आर्नोल्ड यांनी प्रथम कोणत्या साली वापरली.
 अ) 1847   ब) 1848
 क) 1849   ड) 1850
- 2) 'तौलनिक साहित्य' या संकल्पनेला 'भ्रामक संज्ञा' (bogus term) अशी संभावना कोणी केली होती.
 अ) ॲरिस्टॉटल   ब) काफका
 क) लेनकूपर   ड) मॅथ्यू जोसेफ
- 3) 'तौलनिक साहित्य' हे तौलनिक साहित्याभ्यास या संज्ञेचे संक्षिप्त रूप आहे.
 'तौलनिक' हे साहित्याचे विशेषण नसून 'साहित्याभ्यास' या शब्दाचे विशेषण आहे.
 अ) विधानाचा पूर्वार्ध बरोबर   ब) विधानाचा उत्तरार्ध बरोबर
 क) संपूर्ण विधान चूक   ड) संपूर्ण विधान बरोबर
- 4) 'कॅंपरेटिव्ह लिटरेचर: थिअरी अँड प्रॅक्टिस' या ग्रंथाचे संपादन कोणी केले आहे.
 अ) अमिय देव आणि शिशिरकुमार दास
 ब) गणेश देवी आणि भालचंद्र नेमाडे
 क) आनंद पाटील आणि निशिकांत मिरजकर
 ड) निशिकांत मिरजकर आणि शिशिरकुमार दास
- 5) मराठीतील तौलनिक साहित्य या विषयावर पहिले पुस्तक कोणत्या साली प्रकाशित झाले.
 अ) 1961   ब) 1971
 क) 1980   ड) 1981
- 6) 'तुळव' हा ग्रंथ कोणाचा आहे.
 अ) निशिकांत मिरजकर   ब) वसंत बापट
 क) आनंद पाटील   ड) प्रशांत मोरे
- 7) खालीलपैकी कोणता साहित्यप्रकार भारतीय भाषांमध्ये भाषांतरातून प्रेरणा घेऊन उदयास आला आहे.
 अ) कविता   ब) कादंबरी
 क) नाटक   ड) ओवी

- 8) भारतामध्ये रवींद्रनाथ ठाकूर यांनी कोणत्या साली 'विश्वसाहित्य' ही संकल्पना मांडली होती.
- अ) 1920   ब) 1922
क) 1923   ड) 1921
- 9) 'विश्वसाहित्य' ही संकल्पना पहिल्यांदा कोणी वापरली.
- अ) रवींद्रनाथ ठाकूर   ब) मॅथ्यू अर्नोल्डो
क) गटे   ड) संत ज्ञानेश्वर
- 10) 'अक्षर साहित्य' ही संकल्पना कोणी मांडली.
- अ) न. चि. केळकर   ब) रवींद्रनाथ ठाकूर
क) लोकमान्य टिळक   ड) न्या. रानडे
- 11) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ श्रीधर रंगनाथ कुलकर्णी यांचा आहे.
- अ) तौलनिक साहित्य   ब) साहित्यसेतू
क) साहित्यसंवाद   ड) साहित्यतुलना
- 12) स्वीकार आणि प्रभाव यांचा एकत्र अभ्यास केल्यावरच प्रभावाभ्यास परिपूर्ण होतो.
- अ) विधानाचा पूर्वार्ध बरोबर   ब) विधानाचा उत्तरार्ध बरोबर
क) संपूर्ण विधान बरोबर   ड) संपूर्ण विधान चूक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) अक्षर वाङ्मय आणि विश्व साहित्य या संज्ञामधील फरक स्पष्ट करा.
- ब) 'राष्ट्रीय साहित्य' या संकल्पनेतील 'राष्ट्रीय' या विशेषणाची अर्थकक्षा स्पष्ट करा.
- क) भाषांतर हे तौलनिक साहित्याचे अविभाज्य अंग आहे. विवेचन करा.
- ड) तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.
- इ) चंद्रशेखर जहागिरदार यांनी संपादित केलेल्या 'तौलनिक साहित्य' ग्रंथाचा परिचय करून द्या.
- ई) निशिकांत मिरजकर यांची तौलनिक साहित्याबद्दलच्या मांडणीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न/टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) भाषांतर म्हणजे काय ते सांगून? भाषांतराचे प्रकार विशद करा.
- ब) प्रभाव आणि अनुकरण यामधील फरक स्पष्ट करा.
- क) राष्ट्रीय साहित्य आणि भारतीय साहित्य या संकल्पनांचा परिचय द्या.
- ड) टीप लिहा— प्रभाव आणि प्रभव

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही एक) (विकल्पासह)

12

आंतरभारतीय साहित्याचा परिचय द्या.

किंवा

मराठीतील तौलनिक साहित्यविचाराचा विस्तृत आढावा घ्या.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न

12

तौलनिक साहित्याची व्याप्ती स्पष्ट करून विश्वसाहित्य या संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.

- 9) नवसमीक्षा हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) गो. म. पवार
 ब) गो. म. कुलकर्णी
 क) वा. म. जोशी
 ड) वा. ल. कुलकर्णी
- 10) साहित्यिकाच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण कोठे झालेली असते?
 अ) शाळेत
 ब) कुटुंबात
 क) समाजात
 ड) यापैकी सर्व
- 11) 'मार्क्सवादी साहित्य' समीक्षेत कोणत्या वाङ्मयाला महत्त्व असते?
 अ) शोषित समाजाचे चित्रण करणारे
 ब) गावकुसाबाहेर जमातीचे चित्रण करणारे
 क) केवळ स्त्रियांचे जीवन चित्रण करणारे
 ड) अभिजन वर्गाचे चित्रण करणारे
- 12) 'मार्क्सवादी समीक्षेचा' मूलभूत दृष्टिकोन कोणता आहे?
 अ) धर्मशास्त्रीय
 ब) कर्मशास्त्रीय
 क) राज्यशास्त्रीय
 ड) अर्थशास्त्राधिष्ठित
- 13) 'जेव्हा मी जात चोरली होती' हा कथासंग्रह कोणी लिहिला आहे?
 अ) दया पवार
 ब) यशवंत मनोहर
 क) बाबुराव बागुल
 ड) प्र. ई. सोनकांबळे
- 14) 'कोसला' ही सुप्रसिद्ध कादंबरी कोणी लिहिली आहे?
 अ) रंगनाथ पठारे
 ब) भालचंद्र नेमाडे
 क) आनंद यादव
 ड) व्यंकटेश माडगुळकर
- 15) 1945 नंतरच्या कथेला कोणती संज्ञा वापरली जाते?
 अ) समकालीन कथा
 ब) आधुनिक कथा
 क) नवकथा
 ड) यापैकी नाही
- 16) गो. म. पवार यांनी संपादित केलेल्या निवडक मराठी समीक्षा या ग्रंथात 'काव्य आणि सामाजिक जाणीव' हा लेख कोणी लिहिला आहे?
 अ) भालचंद्र नेमाडे
 ब) गंगाधर गाडगीळ
 क) बाबुराव बागुल
 ड) गो. वि. करंदीकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) समीक्षा म्हणजे काय ते लिहा.
 ब) 'साहित्य समीक्षक हा स्वतंत्र प्रतिभेचा कलावंत असू शकतो' या विधानाची चर्चा करा.
 क) वाचक आणि लेखक यांच्यातील मध्यस्थ व मार्गदर्शक म्हणून समीक्षकाची भूमिका कशी असते?
 ड) लेखकाला अप्रत्यक्षपणे मार्गदर्शन करण्याचे काम समीक्षक करत असतो' या विधानाचे स्पष्टीकरण द्या.
 इ) समाजशास्त्रीय समीक्षेबाबत तेन या अभ्यासकाने कोणते मत व्यक्त केले आहे?
 ई) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे स्वरूप सांगा.

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) लेखकाचा अभ्यास करताना कोणती काळजी घेतली पाहिजे?
- ब) कालखंडाचा कलाकृतीच्या निर्मितीवर कसा परिणाम होतो?
- क) 'कामगार जीवनावरील साहित्याची समीक्षा करताना कोणती समीक्षा पद्धती वापराल?
- ड) मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीचे मापदंड कोणते?
- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (दीर्घोत्तरी) 16
- गंगाधर गाळगीळ यांनी नवकथेचे स्वरूप कसे मांडले आहे? ते तुमच्या शब्दांत लिहा.
किंवा
मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धती म्हणजे काय ते सांगून तिची वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दीर्घोत्तरी) 16
- दलित साहित्याची भूमिका बाबुराव बागुल यांनी कशा रितीने मांडली आहे?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

मराठी भाषा : संवाद व उपयोजन भाग – 2 (MA12202/MA11202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

16

- 1) पुढीलपैकी कोणते दृक व श्राव्य माध्यम आहे?

अ) आकाशवाणी	ब) दूरचित्रवाणी
क) नभोनाट्य	ड) यापैकी नाही
- 2) 'यु ट्युब' ची निर्मिती कोणी केली?

अ) जावेद करीम	ब) झुकरबर्ग
क) केविन सिस्ट्रोम	ड) माइक क्राइगर
- 3) व्यावसायिक क्षेत्रासाठी सुरु झालेले पहिले सोशल मिडीया व्यासपीठ कोणते?

अ) यु ट्युब	ब) फेसबुक
क) ट्विटर	ड) लिंकड इन
- 4) आकाशवाणी वरून प्रसारित होणाऱ्या नाट्यास काय म्हणतात?

अ) वगनाट्य	ब) विधिनाट्य
क) नभनाट्य	ड) यापैकी नाही
- 5) मोजक्या अक्षरांमध्ये जगभरात संदेश पोहचवणारी वेबसाईट कोणती?

अ) मायस्पेस	ब) यु ट्युब
क) लिंकड इन	ड) ट्विटर
- 6) कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला आणि शेवटी कार्यक्रमाविषयी माहिती दिली त्यास काय म्हणतात?

अ) उद्घोषणा	ब) उद्बोधक
क) उद्घोषक	ड) यापैकी नाही
- 7) भारतात कितव्या सालापासून 'यु ट्युब' च्या सेवा उपलब्ध होऊ लागल्या?

अ) 2005	ब) 2007
क) 2008	ड) 2006
- 8) आकाशवाणी वरून प्रसारित होणाऱ्या कार्यक्रमाची माहिती कोण देतो?

अ) उद्बोधक	ब) उद्घोषक
क) उद्घोषण	ड) यापैकी नाही

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन) 16**
- अ) व्यापारी संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) मालिका लेखनाची संकल्पना व वैशिष्ट्ये विशद करा.
क) इतिवृत्त संकल्पना व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ड) आकाशवाणी वरील बातमीपत्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) 16**
- अ) दूरचित्रवाणीचे स्वरूप व कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) शासन प्रशासन संकल्पना व स्वरूप विशद करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- आकाशवाणी एफ.एम. चे स्वरूप, कार्य व व्याप्ती सविस्तर पणे विशद करा.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Marathi) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. 1920 ते 1960) (MA12203/MA11203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'वायुलहरी' हा निबंधसंग्रह कोणाचा आहे?

अ) काकासाहेब कालेलकर	ब) वि. स. खांडेकर
क) वा. म. जोशी	ड) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
- 2) खालील नाटककारांपैकी 'लग्नाची बेडी' या नाटकाचे नाटककार ओळखा.

अ) वि. वा. शिरवाडकर	ब) गोविंदग्रज
क) प्र. के. अत्रे	ड) मो. ग. रांगणेकर
- 3) 'नववधू प्रिया मी बावरते' ही कविता कोणत्या कवीची आहे?

अ) ग. र. हवालदार	ब) कुसुमाग्रज
क) केशवकुमार	ड) भा. रा. तांबे
- 4) खालीलपैकी रमाबाई रानडे यांचे आत्मचरित्र कोणते?

अ) आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी
ब) माझी कहाणी
क) जाऊ मी सिनेमात
ड) माझे पुराण
- 5) सामाजिक प्रबोधन किंवा मनोरंजन यापेक्षा मनाच्या उत्कट अनुभूतीची कथा प्रामुख्याने कोणत्या कथाकाराने लिहिली आहे?

अ) ना. सी. फडके	ब) दिवाकर कृष्ण
क) वि. स. खांडेकर	ड) यापैकी नाही
- 6) 'ऋतुचक्र' या लघुनिबंधसंग्रहाचे लेखक कोण आहेत?

अ) द. र. कवठेकर	ब) भा. वि. वरेरकर
क) वि. वि. बोकील	ड) दुर्गा भागवत
- 7) खालीलपैकी विनोदी कथालेखन करणारे कथालेखक कोण आहेत?

अ) य. गो. जोशी	ब) ना. धो. ताम्हणकर
क) चि. वि. जोशी	ड) विभावरी शिरूरकर
- 8) नवकथेचे प्रणेते कोणाला मानले जाते?

अ) व्यंकटेश माडगूळकर	ब) बा. सी. मर्ढेकर
क) वामन होवाळ	ड) गंगाधर गाडगीळ

- 9) खालील कथासंग्रहांपैकी गंगाधर गाडगीळ यांच्या कथासंग्रहाचे नाव ओळखा.
 अ) पाषाण ब) किडलेली माणसं
 क) चंद्र माझा सखा ड) अंगणातील पोपट
- 10) तत्त्वप्रधान कांदबरीचे प्रणेते कोणाला मानले जाते?
 अ) वा. म. जोशी ब) ना. ह. आपटे
 क) वि. वा. हडप ड) श्री. व्यं. केतकर
- 11) रविकिरण मंडळाची स्थापना कोणत्या साली झाली?
 अ) 1923 ब) 1924
 क) 1925 ड) 1926
- 12) 'कळ्यांचे निश्वास' या कथासंग्रहाच्या लेखिका कोण आहेत?
 अ) दुर्गा भागवत ब) विभावरी शिरूरकर
 क) विमल दांडेकर ड) गीता साने
- 13) प्र. के. अत्रे यांच्या विडंबन काव्यसंग्रहाचे नाव ओळखा.
 अ) लग्नाची बेडी ब) तो मी नव्हेच
 क) झेंडूची फुले ड) कऱ्हेचे पाणी
- 14) 'भारतीय अस्पृश्येताचा प्रश्न' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
 अ) विठ्ठल रामजी शिंदे ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 क) म. फुले ड) नारायण लोखंडे
- 15) 'जीवनासाठी कला' या तत्त्वाचा पुरस्कार करणारे लेखक कोण आहेत?
 अ) ना. सी. फडके ब) वि. स. खांडेकर
 क) अनंत कणेकर ड) गंगाधर गाडगीळ
- 16) खालीलपैकी शरदचंद्र मुक्तिबोध यांचा काव्यसंग्रह कोणता आहे?
 अ) नीहार ब) आनंदभैरवी
 क) नवी मळवाट ड) जन हे ओळुतू जेथे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) विसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धातील जागतिक पातळीवरील महत्त्वाच्या घटनांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ब) मराठी साहित्यातील मार्क्सवादाचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- क) साने गुरुजींच्या वाङ्मयीन कार्याची थोडक्यात ओळख करून द्या.
- ड) 1920 ते 1960 या कालखंडातील स्त्रियांच्या कादंबरीलेखनाचा आढावा घ्या.
- इ) 1920 ते 1960 या काळातील चरित्रलेखनाचा परामर्श घ्या.
- ई) व्यंकटेश माडगूळकरांच्या कथालेखनाचे विशेष लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (चार पैकी दोन) 16**
- अ) रविकिरण मंडळाचे मराठी कवितेतील योगदान लिहा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या वैचारिक कार्याचा परामर्श घ्या.
क) 1920 ते 1960 या कालखंडातील काव्यलेखनाचे विशेष लिहा.
ड) वि. स. खांडेकर यांच्या कादंबरीलेखनाचे वेगळेपण लिहा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- नवकथेचे स्वरूप सांगून गंगाधर गाडगीळ यांच्या मराठी कथेतील योगदानाची सविस्तर चर्चा करा.
- किंवा**
- लघुनिबंधाचा उगम आणि प्रमुख लघुनिबंधकारांची कामगिरी सविस्तर लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- 1920 ते 1960 या वाङ्मयीन कालखंडाची राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी विशद करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक) महात्मा जोतीराव फुले (MA12205/MA11204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) महात्मा जोतीराव फुले यांचे पहिले चरित्र कोणी लिहिले?
 अ) पंडित धोंडीराव कुंभार   ब) पंढरीनाथ सीताराम पाटील
 क) तर्कतीर्थ जोशी   ड) कृष्णराव भालेकर
- 2) म. फुले यांचे पूर्वज मूळ कोणत्या गावचे होते?
 अ) पाटस   ब) कडेपूर
 क) कटगुण   ड) गोरेगाव
- 3) जोतीराव फुले यांच्या वडिलांचे नाव काय आहे?
 अ) वामनराव   ब) राजाराम
 क) सदाशिव   ड) गोविंदराव
- 4) जोतिरावांना दांडपट्टा चालविण्याचे शिक्षण कोणी दिले?
 अ) लहुजी वस्ताद   ब) बहिरजी वस्ताद
 क) राणोजी वस्ताद   ड) माणकोजी वस्ताद
- 5) म. फुले यांच्यावर कोणत्या पाश्चात्य विचारवंताचा प्रभाव पडला होता?
 अ) अॅरिस्टॉटल   ब) गटे
 क) थॉमस पेन   ड) विंचेस्टर
- 6) महात्मा फुले यांनी अस्पृश्यांसाठी शाळा कधी सुरु केली?
 अ) 1840   ब) 1845
 क) 1848   ड) 1851
- 7) म.फुले यांनी कोणत्या ग्रंथात न्यायमूर्ती रानडे यांच्या शेतीविषयक विचारांवर टीका केली आहे?
 अ) इशारा   ब) ब्राह्मणांचे कसब
 क) गुलामगिरी   ड) शेतकऱ्यांचा असूड
- 8) तृतीय रत्न हा ग्रंथ कोणत्या वाङ्मय प्रकारातील आहे?
 अ) कवितासंग्रह   ब) नाटक
 क) कथासंग्रह   ड) कादंबरी

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)** **16**
- अ) इशारा पुस्तकातील विचारसूत्रे विशद करा.
ब) ब्राह्मणांचे कसब या ग्रंथाचे विशेष लिहा.
क) सत्सार मधील वैचारिक विशेष विशद करा.
ड) सार्वजनिक सत्य धर्म या ग्रंथाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)** **16**
- शेतकऱ्याचा आसूड या ग्रंथातील आशयसूत्रे विशद करा.
किंवा
तृतीयरत्न मधील सामाजिक विचार स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- महात्मा फुले यांच्या समग्र साहित्याचे वेगळेपण साधार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Marathi) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
मराठी लोकसाहित्य (MA12206/MA11205)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) लोकसंस्कृतीचे उपासक या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
 अ) रा. चि. ढेरे
 ब) तारा भवाळकर
 क) विश्वनाथ शिंदे
 ड) दुर्गा भागवत
- 2) गोंधळ हा विधी कोणत्या देवतेचे उपासक करतात?
 अ) खंडोबा
 ब) तुळजाभवानी
 क) महालक्ष्मी
 ड) बिरोबा
- 3) शुकबहात्तरीत किती कथा आहेत?
 अ) 74
 ब) 75
 क) 76
 ड) 72
- 4) 'जा माझ्या माहेरा' हा स्त्रियांच्या गीतांचा संग्रह कोणाचा आहे?
 अ) डॉ. सरोजिनी बाबर
 ब) दुर्गा भागवत
 क) इंदिरा संत
 ड) तारा भवाळकर
- 5) दान पावलं दान पावलं हे गीत खालीलपैकी कोणत्या उपासकाच्या तोंडी असते?
 अ) पोतराज
 ब) वासुदेव
 क) गोंधळी
 ड) वाघ्या मुरळी
- 6) 'दशावतार' हे कोणत्या परिसरातील लोकनाट्य आहे?
 अ) कोकण
 ब) महाराष्ट्र
 क) गुजरात
 ड) बिहार
- 7) लोकगीतातील बालकांच्या गाण्याचा प्रकार कोणता?
 अ) विधीगीते
 ब) श्रमगीते
 क) भलरीगीते
 ड) बडबडगीते
- 8) स्त्रियांच्या नृत्यखेळातील खालीलपैकी कोणता खेळ आहे?
 अ) झिम्मा
 ब) लिंगू-चमचा
 क) संगीत खुर्ची
 ड) गाण्याच्या भेंड्या
- 9) घरासमोर कोणता पक्षी ओरडला की, पाहूने येतात अशी समजुत आहे?
 अ) कबूतर
 ब) मोर
 क) कावळा
 ड) यापैकी नाही

- 10) बाळाच्या कपाळावर पाचव्या दिवशी भविष्य लिहून जाणारी देवता कोणती?
 अ) मरिआई ब) सटवाई
 क) लक्ष्मी ड) अंबाबाई
- 11) 'हादगा' हा खेळ कोणत्या महिन्यात खेळला जातो?
 अ) आश्विन ब) माघ
 क) पौष ड) कार्तिक
- 12) प्रयोगरूप लोककला प्रकार : परंपरा आणि स्वरूप ह्या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
 अ) प्रभाकर मांडे ब) तारा भवाळकर
 क) दुर्गा भागवत ड) डॉ. महादेव देशमुख
- 13) मौखिक अविष्काराच्या आकृतीबंधास काय म्हणतात?
 अ) शाब्द लोकसाहित्य ब) लोककला
 क) प्रयोगसिद्ध कला ड) लोकसाहित्य
- 14) 'भारूड' या प्रकाराचा वापर कोणत्या संताने प्रबोधनासाठी केला?
 अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव
 क) संत एकनाथ ड) संत तुकाराम
- 15) कीर्तनामध्ये कोणत्या रसाला प्राधान्य दिले जाते?
 अ) शृंगार ब) शांत
 क) करुण ड) वत्सल
- 16) मराठी लोकसाहित्याचे 'पितामह' म्हणून कोणाचा गौरव केला जातो?
 अ) वि. का. राजवाडे ब) रा. चि. ढेरे
 क) प्रभाकर मांडे ड) सरोजिनी बाबर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) दुर्गा भागवत यांच्या कार्याची माहिती लिहा.
 ब) शुभ आणि अशुभ संदर्भातील चार लोकसंस्कृती लिहा.
 क) 'शुकबहात्तरी' या ग्रंथाविषयी माहिती द्या.
 ड) मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक वासुदेव यांच्या गाण्याची माहिती द्या.
 इ) जातक कथांविषयी माहिती द्या.
 ई) कुशल कीर्तनकाराची लक्षणे थोडक्यात सांगा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (4 पैकी 2)

16

- अ) लोकसाहित्यातील प्रयोगरूप लोककलेची माहिती द्या.
 ब) लोकसंस्कृती म्हणजे काय हे सांगून त्यांचे वर्गीकरण करा.
 क) देवतांच्या उपासकांची थोडक्यात माहिती द्या.
 ड) शेतकरी गीतांविषयी माहिती लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1)**16**

सरोजिनी बाबर आणि डॉ. प्रभाकर मांडे यांचे लोकसाहित्यविषयक योगदान सविस्तर विशद करा.

किंवा

लोकसंस्कृतीची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न**16**

मराठी लोकगीतांचे स्वरूप व व्याख्या स्पष्ट करून मराठी लोकगीतांचे प्रकार उदाहरणासह लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक भाषाविज्ञान (MA12301/MA11301)

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) आधुनिक भाषाविज्ञानाचा पाया कोणी घातला?
अ) चॉम्स्की
ब) सोस्यूर
क) पाणिनी
ड) विल्यम जोन्स
- 2) भाषा ही शब्दातून बनते व शब्द हे सांकेतिक असतात आणि संकेत हे ---- असतात.
अ) यादृच्छिक
ब) प्रमाणबद्ध
क) वास्तवदर्शी
ड) पौराणिक
- 3) भाषेतील लहानात लहान घटक कोणता?
अ) रूपिका
ब) शब्द
क) स्वन
ड) पद
- 4) भाषेमध्ये स्वतंत्रपणे येणाऱ्या रूपमांना ---- म्हणतात.
अ) बद्ध रूपिम
ब) अनन्यसाधारण रूपिम
क) मिलन रूपिम
ड) मुक्त रूपिम
- 5) कोणत्या भाषाशास्त्रज्ञाने वांशिकशास्त्राच्या सहाय्याने भाषा व वंश यावर मोलाचे संशोधन केले आहे?
अ) श्लेषर
ब) सोस्यूर
क) ब्लूमफिल्ड
ड) चॉम्स्की
- 6) भाषा ही ---- संस्था आहे.
अ) सामाजिक
ब) सांस्कृतिक
क) आर्थिक
ड) राजकीय
- 7) भाषेतील मूल ध्वनी हे ---- असतात.
अ) अर्थपूर्ण
ब) निरर्थक
क) अर्थसंकोच
ड) अर्थप्रशस्त
- 8) ज्यांच्या संयोगातून शब्द बनविता येतात असे ध्वनी म्हणजे ---- होय.
अ) रूपिका
ब) रूपिम
क) पद
ड) स्वन

- 9) रूपिक हा नेहमी ---- असतो.
 अ) मूर्त   ब) प्रत्यक्ष
 क) अमूर्त   ड) निरर्थक
- 10) एक पूर्ण विचार भाषेत व्यक्त करणाऱ्या शब्दासमुच्चयास ---- असे म्हणतात.
 अ) स्वन   ब) रूपिका
 क) अर्थ   ड) वाक्य
- 11) ऐतिहासिक भाषा अभ्यास पद्धतीचा पाया कोणी रचला?
 अ) विल्यम जोन्स   ब) सोस्यूर
 क) रूसो   ड) ब्लूमफिल्ड
- 12) शब्दांच्याद्वारे जी वास्तविक अथवा काल्पनिक प्रचिती येते त्यास ---- म्हणतात.
 अ) वाक्य   ब) अर्थ
 क) संकेत   ड) यादृच्छिकता
- 13) शब्द उच्चारताच मनात जो अर्थ येतो यास ---- म्हणतात.
 अ) लक्षार्थ   ब) व्यंगार्थ
 क) अर्थसार   ड) वाच्यार्थ
- 14) 'अभिनव भाषाविज्ञान' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) स. गं. मालशे   ब) गं. ना. जोगळेकर
 क) मु. श्री. कानडे   ड) ना. गो. कालेलकर
- 15) प्रारंभी व्यापक अर्थाने वापरला जाणारा शब्द कालांतराने मर्यादित अर्थाने वापरला जाऊ लागल्यास त्यास ---- म्हणतात.
 अ) अर्थसंकोच   ब) अर्थविस्तार
 क) अर्थप्रशस्ती   ड) अर्थव्याप्ती
- 16) 'सुलभ भाषाविज्ञान' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) गं. ना. जोगळेकर   ब) कृ. पा. कुलकर्णी
 क) प्र. न. जोशी   ड) द. दि. पुडे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

- अ) भाषा म्हणजे काय?
 ब) भाषा अभ्यासाच्या विविध पद्धती कोणकोणत्या आहेत?
 क) भाषेतील यादृच्छिकता म्हणजे काय?
 ड) रूपिका म्हणजे काय?
 इ) वाक्यविचार म्हणजे काय?
 ई) शब्दशक्ती स्पष्ट करा.

16

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन) 16
- अ) रूपिम आणि रूपिकांतरे ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) वाक्य व वाक्यविन्यास म्हणजे काय विशद करा.
क) भाषाविज्ञान व मानववंशशास्त्र समन्वय स्पष्ट करा.
ड) भाषिक क्षमता व भाषिक प्रयोग स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) 16
- स्वन—स्वनिम व स्वनांतर ही संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
भाषा म्हणजे काय सांगून भाषेचे स्वरूप व लक्षणे स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अर्थविचार म्हणजे काय ते सांगून अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार व कारणे विशद करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.1960 ते 1990) (MA12302/MA11302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) कंसात दिलेल्या सूचना पहाव्यात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

16

- 1) दलित समाजाला शिका, संघटित व्हा, संघर्ष करा असा संदेश कोणी दिला?
अ) महात्मा फुले
ब) गोपाळ गणेश आगरकर
क) बाबा आढाव
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- 2) 1975 नंतर कोणती चळवळ उदयाला आली?
अ) ग्रामीण
ब) आदिवासी
क) दलित
ड) स्त्रीवादी
- 3) 'एक गाव एक पाणवठा' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत?
अ) बाबा आढाव
ब) बाबा कदम
क) बाबा आमटे
ड) बाबा आगाशे
- 4) 'धग' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत?
अ) मनोहर तल्हार
ब) उद्धव शेळके
क) हमीद दलवाई
ड) मधु मंगेश कर्णिक
- 5) 'देशीवाद' ही संकल्पना मराठीत पहिल्यांदा कोणी आणली?
अ) भालचंद्र नेमाडे
ब) म. सु. पाटील
क) रा. ग. जाधव
ड) सुधीर रसाळ
- 6) 'तलावातले चांदणे' कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत?
अ) अरविंद गोखले
ब) पु. भा. भावे
क) गंगाधर गाडगीळ
ड) श्री. दा. पानवलकर
- 7) 'पानिपत' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत?
अ) विलास सारंग
ब) विश्वास पाटील
क) रणजीत देसाई
ड) राजन गवस
- 8) 'गोलपीठा' या कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत?
अ) नामदेव ढसाळ
ब) यशवंत मनोहर
क) दया पवार
ड) अर्जुन डांगळे
- 9) 'नंतर आलेले लोक' या कवितासंग्रहाचे कवी कोण आहेत?
अ) दिलीप चित्रे
ब) अरुण कोलटकर
क) अरुण काळे
ड) बापूराव जगताप

- 10) 'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
 अ) चि. त्र्य. खानोलकर
 ब) वसंत कानेटकर
 क) वि. वा. शिरवाडकर
 ड) रत्नाकर मतकरी
- 11) 'मरण स्वस्त होत आहे' कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत?
 अ) बाबुराव बागूल
 ब) केशव मेश्राम
 क) वामन होवाळ
 ड) अमिताभ
- 12) 'मुलगी झाली हो' या नाटकाच्या नाटककार कोण आहेत?
 अ) सरिता पत्की
 ब) ज्योत्स्ना देवधर
 क) तारा वनारसे
 ड) ज्योती म्हापसेकर
- 13) 'अ ब क ड ई' या लघुपत्रिकेचे संपादक कोण आहेत?
 अ) र. वा. दिघे
 ब) अशोक शहाणे
 क) वामन चोरघडे
 ड) वि. वि. बोकील
- 14) 'औदुंबर' या कथासंग्रहाचे कथाकार कोण आहेत?
 अ) जी. ए. कुलकर्णी
 ब) रा. ग. जाधव
 क) श्री. दा. पानावलकर
 ड) चि. त्र्य. खानोलकर
- 15) ग्रामीण साहित्य चळवळीचे मुख्य प्रवर्तक कोण आहेत?
 अ) भास्कर चंदनशिव
 ब) मधु मंगेश कर्णिक
 क) उद्धव शेळके
 ड) आनंद यादव
- 16) अस्मितादर्श या नियतकालिकाचे संपादक कोण होते?
 अ) गंगाधर पानतावणे
 ब) म. सु. पाटील
 क) राजन गवस
 ड) आनंद यादव

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) 1960 नंतरच्या ललित गद्याचे वेगळेपण लिहा?
 ब) 1960 नंतरच्या दलित साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा?
 क) 1960 ते 1990 या काळातील ग्रामीण कादंबरीची ओळख करून द्या?
 ड) 1960 नंतरच्या स्त्रीवादी कवितेचे वेगळेपण लिहा?
 इ) चि. त्र्य. खानोलकर यांच्या साहित्याचे वेगळेपण लिहा?
 ई) अरविंद गोखले यांच्या कथालेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (4 पैकी 2)

16

- अ) 1960 ते 1990 या कालखंडातील प्रमुख कथाकारांचा परिचय करून द्या?
 ब) रंगनाथ पटारे यांच्या कादंबरी लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा?
 क) 1960 ते 1990 या काळातील साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्तीचा आढावा द्या?
 ड) रत्नाकर मतकरी यांच्या नाट्य वाङ्मयाचे वेगळेपण नोंदवा?

- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (2 पैकी 1) 16
- अ) 1960 ते 1990 या काळातील प्रमुख कविंच्या कवितांचे स्वरूप स्पष्ट करा?
- ब) 1960 ते 1990 या कालखंडातील नाट्य वाङ्मयाचे स्वरूप व वाटचाल स्पष्ट करा?
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (दिर्घोत्तरी) 16
- 1960 ते 1990 या काळातील कांदबरी वाङ्मयाचे वेगळेपण नोंदवा.

- 9) साहित्य संशोधनात ---- ला महत्त्व असते.
 अ) अभ्यास ब) निवड
 क) ग्रंथालय ड) निष्कर्ष
- 10) साहित्य हे ---- साधन आहे.
 अ) मौखिक ब) दस्तऐवजी
 क) पुरातन ड) अर्वाचीन
- 11) साहित्याचा संबंध ---- याच्याशी निगडित असतो.
 अ) लेखन ब) प्रवृत्ती
 क) मानवी विचार ड) वृत्ती
- 12) विद्या व्यासंगाच्या क्षेत्राचा समावेश ---- संशोधनात होतो.
 अ) वैज्ञानिक ब) सामाजिक
 क) ऐतिहासिक ड) साहित्य
- 13) 'बागलाणी' ही ---- भाषची बोलीभाषा आहे.
 अ) गोंडी ब) पावरी
 क) कोकणी ड) अहिराणी
- 14) ---- या जर्मन भाषातज्ञाने गोंडी बोलीची आंतरराष्ट्रीयता शोधून काढण्याचा प्रयत्न केला.
 अ) हेगेल ब) ज्यूल ब्लॉच
 क) ब्लूमफिल्ड ड) चोमस्की
- 15) 'ण', 'छ', 'श', 'ष', आणि 'ळ', ही व्यंजने ---- बोलीत वापरली जात नाहीत.
 अ) झाडी ब) नागपुरी
 क) हळबी ड) लेवा
- 16) 'मराठी संशोधन विद्या' या ग्रंथाचे लेखन ---- यांनी केले.
 अ) जयश्री पाटणकर ब) सु. र. चुनेकर
 क) उमा देशमुख ड) रंगनाथ पठारे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) संशोधन म्हणजे काय सांगून संशोधनाची उद्दिष्टे सांगा.
 ब) भाषिक संशोधन व शैली विज्ञान संशोधन यातील साम्य भेद स्पष्ट करा.
 क) लेखकनिष्ठ संशोधनाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ड) भाषेच्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
 इ) भाषेचे संशोधन करताना संशोधकाच्या अंकी कोणते गुण असणे आवश्यक आहेत?
 ई) भाषेचे संशोधन करताना शुद्धलेखनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) शोधनिबंध लेखनाचे टप्पे स्पष्ट करा.
 ब) प्राथमिक साधनग्रंथ व प्राथमिक रूपरेषा यांचे सविधानातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 क) भाषेच्या संशोधनात ग्रंथालयाचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

- प्र.4** भाषिक संशोधनाची परिक्षेत्रे थोडक्यात स्पष्ट करा. **16**
किंवा
साहित्य क्षेत्रीय संशोधनाची स्वरूप वैशिष्ट्ये सांगा.
- प्र.5** संशोधनाच्या पायऱ्या थोडक्यात स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास: कथा (MA12304/MA11304)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) कथेला मानाचे स्थान देण्याचे कार्य ---- या मासिकाने केले.
अ) मनोरंजन   ब) यशवंत
क) करमणूक   ड) सत्यकथा
- 2) मनोरंजन काल व रत्नाकर काल यामध्ये सांधा जोडण्याचे काम प्रामुख्याने ---- या कथाकारांनी केले?
अ) हरिभाऊ आपटे   ब) दिवाकर कृष्ण
क) वि. स. खांडेकर   ड) जी. ए. कुलकर्णी
- 3) 'आधुनिक कथा ही दिवाकर कृष्णापासून जन्माला आली' असे मत कोणाचे आहे?
अ) ना. सी. फडके   ब) गंगाधर गाडगीळ
क) वि. स. खांडेकर   ड) वा. ल. कुलकर्णी
- 4) दिवाकरांच्या कोणत्या कथेतून निसर्गकन्या नीलम, सुसंस्कृत आर्यकन्या ऋता आणि देवव्रत यांच्या प्रेमभावनेचा संघर्ष आलेला आहे?
अ) अंगणातला पोपट   ब) मृणालिनीचे लावण्य
क) कैलासाचा निर्माता   ड) दंडकारण्यातील प्रणयिनी
- 5) सरळ रेषा या कथेतील नायिकेचे नाव ---- आहे.
अ) सुधा   ब) नीलम
क) अनुताई   ड) लीला देशपांडे
- 6) 'वीस श्रेष्ठ पुस्तक' या उपक्रमात गंगाधर गाडगीळांच्या ---- या कथासंग्रहाची निवड केली गेली.
अ) तलावातलं चांदणं   ब) कडू आणि गोड
क) कबुतरे   ड) खाली उतरलेले आकाश
- 7) 'तलावातलं चांदणं' हा गंगाधर गाडगीळ यांचा कथासंग्रह कोणत्या वर्षी प्रसिध्द झाला?
अ) 1950   ब) 1952
क) 1953   ड) 1954

- 8) गंगाधर गाडगीळांच्या कोणत्या कथेतून मानवी जीवनातील निरर्थकतेची पोकळेपणाची जाणीव व्यक्त झाली आहे?
 अ) अखेरचं सांगणं ब) तलावातलं चांदणं
 क) आंधळं दळण ड) चेटूक
- 9) जी. ए. कुलकर्णी यांचा पहिला कथासंग्रह म्हणजे ---- होय.
 अ) पारखा ब) रक्तचंदन
 क) पिंगळावेळ ड) निळासावळा
- 10) जी. ए. कुलकर्णींच्या वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वामध्ये आढळणारे पैलू म्हणजे ---- .
 अ) विज्ञानावरील विश्वास ब) नियातीवरील विश्वास
 क) सौंदर्यावरील विश्वास ड) यापैकी नाही
- 11) 'निळासावळा' या कथासंग्रहामध्ये एकूण किती कथा आहेत?
 अ) एकवीस ब) सोळा
 क) बारा ड) वीस
- 12) सद्या, जोत्या, भिंगरी या व्यक्तिरेखा जी. ए. कुलकर्णींच्या कोणत्या कथेतील आहेत?
 अ) मुखवटा ब) अवशेष
 क) गुंतावळ ड) पडदा
- 13) कोणत्या नवकवींच्या कवितेशी वाङ्मयीन नातं जुळून येणारी नव कथा गंगाधर गाडगीळानी लिहिली?
 अ) बा. सी. मर्ढेकर ब) पु. रेगे
 क) कुसुमाग्रज ड) गोविंदाग्रज
- 14) 'अतिथी देवो भव' या कथेचे लेखन कोणी केले आहे?
 अ) य. गो. जोशी ब) अरविंद गोखले
 क) वामन चोरघडे ड) वि. स. खांडेकर
- 15) 'कोकराची कथा' ही कथा कोणत्या कथाकाराची आहे?
 अ) वि. स. खांडेकर ब) ना. सी. फडके
 क) अरविंद गोखले ड) आनंद यादव
- 16) वि. स. खांडेकर 'पाच कथाकार' या कथासंग्रहामध्ये एकूण किती कथा आहेत?
 अ) बारा ब) चौदा
 क) अठरा ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) जी. ए. कुलकर्णींच्या कथेतून कोणत्या सीमाभागातील खालच्या वर्गातील गरिबांचे जीवन चित्रित केले आहे?
- ब) 'मृणालिनीचे लावण्य' या कथेतील कथेच्या शेवटी आलेली सूचकता स्पष्ट करा.
- क) 'भागलेला चांदोबा' किंवा 'सरळ रेषा' यासारख्या कथांतून गाडगीळांच्या कोणत्या स्वभावाचे दर्शन घडते?
- ड) 'राणी' या कथेमध्ये जी. ए. कुलकर्णी यांनी भाऊची कोणती वेदना व्यक्त केली आहे?
- इ) 'मृणालिनीचे लावण्य' या कथेतील मृणालिनीची मानसिकता स्पष्ट करा.
- ई) कथा म्हणजे काय?

16

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) कथा या साहित्य प्रकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) 'निळासावळा' या कथासंग्रहातील नियतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
क) वामन चोरघडे यांच्या 'अतिथी देवो भव' या कथेचा आशय थोडक्यात स्पष्ट करा.
ड) नव कथाकार गंगाधर गाडगीळांचा परिचय करून द्या.
- प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा 16**
मराठी कथेचा विकासक्रम स्पष्ट करा.
- किंवा**
- तलावातलं चांदणं या कथासंग्रहातील कथेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
- प्र.5 कथा म्हणजे काय ते सांगून 1960 नंतरच्या मराठी कथेचे स्वरूप स्पष्ट करा. 16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

समाजभाषाविज्ञान (MA12401/MA11401)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न.

16

- 1) 'भाषिक भांडार' संकल्पना कोणी मांडली?
अ) मॅलिनोवस्की
ब) लेव्हिस
क) गम्पझ
ड) एडवर्ड सपिर
- 2) Trobriand बेटातील आदिम संस्कृतीच्या भाषेचा अभ्यास कोणी केला?
अ) डेल हार्डिस
ब) मॅलिनोवस्की
क) लेव्हिस
ड) गम्पझ
- 3) संपूर्ण भाषाविज्ञान समाजभाषा विज्ञानच आहे असे मत कोणाचे आहे?
अ) लेवॉब
ब) एडवर्ड सपिर
क) गम्पझ
ड) यापैकी नाही
- 4) समाजविज्ञान आणि मानववंशशास्त्र यांच्या साहाय्याने भाषेचा अभ्यास करणाऱ्या प्रणालीला काय म्हणतात?
अ) स्थायी द्वैभाषिकता
ब) भाषेचे समाजविज्ञान
क) बोली समाजविज्ञान
ड) यापैकी नाही
- 5) लघुक्षेत्राची संकल्पना कोणी मांडली?
अ) मॅलिनोवस्की
ब) लेव्हिस
क) गम्पझ
ड) शिम्ट
- 6) भौगोलिक सीमारेषांच्या आधारे कशाचा अभ्यास करणे अध्ययन शाखेचे उद्दिष्ट्ये होते?
अ) भाषिक भांडार
ब) भाषा भेद
क) भाषिक समाज
ड) यापैकी नाही
- 7) आदिवासींना दोनदा साक्षर करण्याची योजना कोणी सुचवली?
अ) बर्नस्टीन
ब) डॉ. गा. नो. कालेलकर
क) डी. एन. कल्याण
ड) डॉ. अशोक केळकर
- 8) संज्ञापन व्यवहारात तीन किंवा अधिक भाषांचा उपयोग केला जातो तेव्हा त्या संज्ञापन व्यवहारास काय म्हणतात?
अ) द्वैभाषिकता
ब) स्थायी द्वैभाषिकता
क) बहुभाषिकता
ड) यापैकी नाही

- 9) कोणत्या भाषेला संस्कृत आणि हिंदी मुक्त ठेवण्यासाठी चळवळ ठेवण्यात आली?
 अ) मराठी ब) कन्नड
 क) गुजराती ड) पंजाबी
- 10) मूलांच्या भाषाकोषा संबंधी प्रयोगात्मक अध्ययन कोणी केले?
 अ) बर्नस्टीन ब) मलिनोवस्की
 क) गंपर्झ ड) एडवर्ड सपिर
- 11) समाजातील आर्थिक स्तर आणि भाषाभेद यांमध्ये एक विशिष्ट प्रकारचा अंतर असतो असे मत कोणी मांडले?
 अ) जॉन गंपर्झ ब) एडवर्ड सपिर
 क) बर्नस्टाइन ड) यापैकी नाही
- 12) पुढीलपैकी कोणती भाषा 'निजभाषा' व 'मातृभाषा' असत नाही?
 अ) पिजन ब) निओ मेलनीझीअन
 क) क्रिऑल ड) यापैकी नाही
- 13) समाजविज्ञान कोणत्या अभ्यास शाखांतील अध्ययन पद्धतीचा आधार घेऊन भाषेचा अभ्यास करते?
 अ) मानसशास्त्र ब) समाजशास्त्र
 क) मानववंशशास्त्र ड) यापैकी नाही
- 14) भाषा मिश्रण मागे कोणती धारणा असते?
 अ) भाषिक समूह ब) भाषिक गट
 क) भाषिक समाज ड) भाषिक प्रतिष्ठेची
- 15) समाजभाषाविज्ञान कोणत्या साली उदयाला आलेली शाखा आहे?
 अ) 1960 नंतर ब) 1956 नंतर
 क) 1959 साली ड) यापैकी नाही
- 16) समाजगटांचा भाषाव्यवहार दोन भाषा मधून संपन्न होतो तेव्हा त्या प्रकारच्या संप्रेषण व्यवहाराला काय म्हणतात?
 अ) बहुभाषिकता अ) भाषिक कोष
 क) द्वैभाषिकता क) स्थायी बहुभाषिकता

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

- अ) भाषा मिश्रण म्हणजे काय थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) समाजभाषाविज्ञान संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) व्यवसायिकांची बोलीची थोडक्यात ओळख करून द्या.
 ड) भाषिक भांडार म्हणजे काय थोडक्यात विशद करा.
 इ) लघुक्षेत्र संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ई) लिंगभाव भाषा संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) बोली भूगोलाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
ब) भाषासंपर्काची संज्ञा व स्वरूप स्पष्ट करा.
क) पिजन व क्रिऑल प्रक्रिया स्पष्ट करा.
ड) भाषिक वर्तन आणि परिस्थिती संदर्भ विशद करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
- समाज, संस्कृती आणि भाषा यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
किंवा
द्वैभाषिकता व बहुभाषिकता भाषा अंतर्गत भेद सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- समाजभाषा विज्ञानाचे स्वरूप व व्याप्ती सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1990 ते 2010) (MA12402/MA11402)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 'पीकपाणी' हा कोणत्या कविचा काव्यसंग्रह आहे?
अ) प्रकाश होळकर
ब) इंद्रजित भालेराव
क) अरुण काळे
ड) एकनाथ पाटील
- 2) 'जिणं आमचं' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले आहे?
अ) प्रज्ञा लोखंडे
ब) उर्मिला पवार
क) बेबी कांबळे
ड) सिंधूताई सपकाळ
- 3) 'विट्टला' या नाटकाचे नाटककार कोण आहेत?
अ) विजय तेंडूलकर
ब) वसंत कानेटकर
क) संजय पवार
ड) जयवंत दळवी
- 4) 'हे ईश्वरराव हे पुरुषोत्तमराव' ही कादंबरी कोणी लिहिली?
अ) अशोक व्हटेकर
ब) भालचंद्र नेमाडे
क) राजन गवस
ड) श्याम मनोहर
- 5) 'सोन्याचा उंबरठा' हे ललित गद्य कोणी लिहिले आहे?
अ) रा. भि. जोशी
ब) आनंद यादव
क) अनिल अवचट
ड) माणिक गाडेघाटे
- 6) 'आमचा बाप आणि आम्ही' हे आत्मकथन कोणी लिहिले?
अ) दया पवार
ब) प्र. ई. सोनकांबळे
क) नामदेव ढसाळ
ड) नरेंद्र जाधव
- 7) 'नवी वारूळ' हा कथासंग्रह कोणी लिहिला?
अ) भाऊ पाध्ये
ब) रा.रं. बोराडे
क) भास्कर चंदनशिव
ड) सदानंद देशमुख
- 8) 'धरणग्रस्तांचा प्रश्न' विश्वास पाटील कोणत्या कादंबरीत मांडला आहे?
अ) आंबी
ब) झाडाझडती
क) पांगिरा
ड) गांधारी

- 9) 'पक्षी जाय दिगंतरा' या ललित गद्याचे लेखक कोण आहेत?
 अ) रवींद्र पिंगे
 ब) बाबा आढाव
 क) मारुती चित्तमपल्ली
 ड) चंद्रकुमार नलगे
- 10) 'पुरुष' हे नाटक कोणत्या नाटककाराचे आहे?
 अ) वसंत कानेटकर
 ब) रत्नाकर मतकरी
 क) जयंत पवार
 ड) जयवंत दळवी
- 11) विंदा करंदीकर यांचा 'अष्टदर्शने' हा कविता संग्रह कधी प्रकाशित झाला?
 अ) 2008
 ब) 2005
 क) 2009
 ड) 2003
- 12) 'ताम्रपट' ही कादंबरी कोणी लिहिली?
 अ) आनंद पाटील
 ब) रंगनाथ पठारे
 क) पुरुषोत्तम बोरकर
 ड) यापैकी नाही
- 13) 'प्राचार्य' हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले?
 अ) ल. सि. जाधव
 ब) राजन गवस
 क) पु. ल. देशपांडे
 ड) ना. य. डोळे
- 14) 'मारवा' कथासंग्रहाच्या कथालेखिका कोण आहेत?
 अ) आशा बगे
 ब) नीरजा
 क) मेघना पेठे
 ड) विजया राजाध्यक्ष
- 15) 'रानातल्या कविता' हा कविता संग्रह कोणी लिहिला?
 अ) आनंद यादव
 ब) विंदा करंदीकर
 क) बा.रा.कांत
 ड) ना.धो. महानोर
- 16) 'चौदक' या कादंबरीचे कादंबरीकार कोण आहेत?
 अ) राजन गवस
 ब) दया पवार
 क) उत्तम बंडू उपे
 ड) रंगनाथ पठारे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) प्रायोगिक नाटकांची संकल्पना स्पष्ट करा?
 ब) 1990 नंतरच्या चार स्त्री कथाकारांची नावे सांगा?
 क) विठ्ठल वाघ यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा?
 ड) राजन खान यांच्या कादंबरी लेखनाची वैशिष्ट्ये सांगा?
 इ) 1990 ते 2010 या काळातील कथेचे वेगळेपण स्पष्ट करा?
 ई) भालचंद्र नेमाडे यांच्या देशीवादाची संकल्पना स्पष्ट करा?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) जयंत पवार यांनी आपल्या नाट्य लेखनातून कोणत्या महानगरीय समस्या मांडल्या आहेत?
 ब) अरुण काळे यांच्या कवितेचे वेगळेपण सांगा?
 क) 1990 नंतरच्या आत्मचरित्राचा आढावा द्या?
 ड) 1990 नंतरच्या दलित कादंबरी लेखनाचा परामर्श द्या?

- प्र.4** 1990 नंतरच्या स्त्री कादंबरीचा आढावा द्या?
किंवा
रत्नाकर मतकरी यांच्या नाटय लेखनाचा परामर्श द्या? **16**
- प्र.5** 1990 ते 2010 या कालखंडातील कथा वाङ्मयाचा आढावा द्या? **16**

- 9) 'अंगारमाती' या कथासंग्रहातील कोणत्या कथेतून ऊस उत्पादक शेतकरी विरुद्ध ऊसतोड कामगार यांच्यामधील संघर्ष व्यक्त झालेला आहे?
 अ) हिशोब ब) लाल अंधार
 क) तोडणी ड) नवी हत्यारं
- 10) भास्कर चंदनशिव हे एक उत्तम ---- कथाकार आहेत.
 अ) आदिवासी ब) दलित
 क) देशी ड) ग्रामीण
- 11) 'मला काय त्येचं' या कथेतून भास्कर चंदनशिव यांनी कशाचे चित्रण केले आहे?
 अ) दलित राजकीय शोषण ब) स्त्रियांच्या व्यथांचे
 क) महानगरीय जीवनाचे ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 12) भास्कर चंदनशिव यांचे मूळ आडनाव ---- आहे.
 अ) शेळके ब) पाटील
 क) यादव ड) निकम
- 13) जयंत पवार यांच्या 'एका लेखकाचा मृत्यू आणि इतर गोष्टी' या कथासंग्रहात किती गोष्टींचा समावेश आहे?
 अ) पंधरा ब) आठरा
 क) एकोणीस ड) वीस
- 14) 'चौकशी' या कथेतील नायिकेचे नाव ---- आहे.
 अ) करुणा ताई ब) पारी
 क) रावज्या ड) सुनीता
- 15) 'हॅरीचं हसू' या कथेतील गृहमंत्र्यांनी हॅरीच्या हसण्यासाठी कोणता यज्ञ केला?
 अ) ज्ञान यज्ञ ब) महायज्ञ
 क) महाचंडी ड) होमवहन
- 16) 'असंतोषाचे जनक' या कथेत खालीलपैकी कोणती व्यक्तिरेखा आलेली आहे?
 अ) बाळ्या ब) हुसेन चाचा
 क) रावजी भिंताडे ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) जयंत पवार यांच्या 'अजान' या कथेतील हुसेन चाचा ही व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
 ब) 'चौकशी' या कथेत कोणत्या घटनेचे चौकशी केली जाते?
 क) 'अंगारमाती' कथासंग्रहामधील 'लाल चिखल' कथेतील बापूचा स्वभाव स्पष्ट करा.
 ड) 'वलय' कथासंग्रहातील कथेचे आशयसूत्र स्पष्ट करा.
 इ) बाबुराव बागुल यांच्या 'विद्रोह' कथेतील नायक जयचंद.
 ई) कथा म्हणजे काय?

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) जयंत पवार यांच्या कथेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
- ब) 'अंगारमाती' या कथासंग्राहतील कथेतून दलित शोषित वर्गाचे चित्रण कसे आले आहे ते स्पष्ट करा.
- क) बाबुराव बागुल यांच्या 'जेव्हा मी जात चोरली होती' या कथेचा आशय थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) स्त्रीवादी कथाकार सुनंदा कुलकर्णी-बलरामन उर्फ सानिया यांचा परिचय करून द्या.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- जयंत पवार यांनी लिखित कथेला गोष्टीच्या जवळ आणले आहे या विधानाची सत्यता पटवून द्या.
- किंवा**
- 'अंगारमाती' या कथासंग्रहात शेतकरी, कष्टकरी वर्गाच्या समस्यांचे चित्रण आले आहे कसे ते स्पष्ट करा.
- प्र.5 बाबुराव बागुल लिखित 'जेव्हा मी जात चोरली होती' या कथासंग्रहातील कथेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

सौंदर्यशास्त्र (MA12408/MA11406)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) मराठीमध्ये सर्वप्रथम सैध्दांतिक सौंदर्यशास्त्रीय लिखाण करण्याचा मान कोणाकडे जातो?
अ) रा. भा. पाटणकर
ब) बा. सी. मर्ढेकर
क) प्रभाकर पाध्ये
ड) के. रं. शिरवाडकर
- 2) खालीलपैकी कोणता ग्रंथ कॉ. शरद पाटील यांचा आहे.
अ) सौंदर्यमीमांसा
ब) कामगार साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र
क) अब्राहमणी साहित्य व कलांचे सौंदर्यशास्त्र
ड) दलित साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र
- 3) खालीलपैकी द्विध्रुवात्मकतेचा सिध्दांत कोणी मांडला?
अ) बा. सी. मर्ढेकर
ब) न. चि. केळकर
क) वसंत पाटणकर
ड) रा. भा. पाटणकर
- 4) 'सौंदर्यानुभावातील समाधानाच्या सार्वत्रिकतेमुळे व अपरिहार्यतेमुळे ते केवळ ज्ञातृसापेक्ष राहत नाही'. अशी सौंदर्यवादी मांडणी कोणत्या विचारपरंपरेत येते.
अ) आविष्कारवादी
ब) विश्वचैतन्यवादी
क) एकसत्त्ववादी
ड) यापैकी नाही
- 5) 'सौंदर्य म्हणजे नियमिततेचा चैतन्याचा इंद्रियगोचर आविष्कार' ही सौंदर्याची व्याख्या कोणाची आहे.
अ) गटे
ब) अॅरिस्टॉटल
क) हेगेल
ड) मॅथ्यू आर्नोल्डो
- 6) आविष्कारवादाचा आधुनिक भाष्यकार कोणाला म्हणतात?
अ) बोझंकिट
ब) गटे
क) फर्नांडिस
ड) रविंद्रनाथ ठाकुर
- 7) सुंदर म्हणजे काय? या प्रश्नाच्या उत्तराभोवती आपल्या सौंदर्यशास्त्राच्या विचारांची मांडणी कोणी केली?
अ) रा. भा. पाटणकर
ब) प्रभाकर पाध्ये
क) बा. सी. मर्ढेकर
ड) श्री. पु. भागवत

- 8) 'सौंदर्यमीमांसा' हा रा. भा. पाटणकर यांचा ग्रंथ कोणत्या साली प्रकाशित झाला?
 अ) 1974 ब) 1975
 क) 1976 ड) 1977
- 9) 'कला म्हणजे कल्पनेच्या पातळीवरील भावनेचा आविष्कार' असे मत कोणी मांडले?
 अ) क्रोंचे ब) कांट
 क) अँरिस्टॉटल ड) कॉलिंगवुड
- 10) 'सौंदर्यविधान व्यक्तिविषयकच असते' असे मत कोणाचे आहे?
 अ) क्रोंचे ब) रा. भा. पाटणकर
 क) कांट ड) रविंद्रनाथ टागोर
- 11) साहित्याचे 'इहवादी सौंदर्यशास्त्र' मांडण्याचा प्रयत्न खालीलपैकी कोणी केला.
 अ) शरद पाटील ब) यशवंत मनोहर
 क) शरणकुमार लिंबाळे ड) रा. भा. पाटणकर
- 12) शरणकुमार लिंबाळे यांनी कोणत्या साहित्यप्रवाहाचे सौंदर्यशास्त्र मांडले?
 अ) ग्रामीण साहित्य ब) कामगार साहित्य
 क) दलित साहित्य ड) अब्राह्मणी साहित्य
- 13) 'मर्ढेकरांची सौंदर्यमीमांसा' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहे?
 अ) प्रभाकर पाध्ये ब) विजया राजाध्यक्ष
 क) सुधीर रसाळ ड) द. भि. कुलकर्णी
- 14) 'कला हे भावनेच्या घडणीचे प्रतीक आहे हा सिध्दांत संगीताप्रमाणे इतर कलांनाही लागू पडतो' लॅंगरची ही भूमिका कोणत्या ग्रंथात आहे?
 अ) आर्ट ऑफ परफॉर्म ब) फॉर्म ऑफ द नॉव्हेल
 क) फीलिंग अँड फॉर्म ड) यापैकी नाही
- 15) 'संगीताचे सौंदर्यशास्त्र' हा ग्रंथ कोणाचा आहे.
 अ) अशोक केळकर ब) अशोक रानडे
 क) अशोक पेंडसे ड) अशोक राणा
- 16) 'सविकल्प समाधी' हा साहित्य सिध्दांत कोणी मांडला?
 अ) न. चिं. केळकर ब) रा. भा. पाटणकर
 क) बा. सी. मर्ढेकर ड) कॉ. शरद पाटील

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) कांटचा सौंदर्यविचार थोडक्यात लिहा.
 ब) 'सौंदर्यशास्त्र विज्ञान आहे का?' थोडक्यात विशद करा.
 क) शरद पाटील यांच्या अब्राह्मणी कला व साहित्याच्या सौंदर्यशास्त्राचे वेगळेपण अधोरेखित करा.
 ड) साहित्यनिर्मितीसंबंधी फ्रॉईडच्या विवेचनाची वैशिष्ट्य व मर्यादा नोंदवा.
 इ) सौंदर्य एकतेचा सिध्दांत थोडक्यात लिहा.
 ई) सौंदर्यनुभवाचे विशेष नोंदवा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16**
- अ) प्रभाकर पाध्ये यांच्या सौंदर्यविषयक मांडणीचा परिचय करून द्या.
ब) साहित्य व सौंदर्यशास्त्र यातील संबंध विशद करा.
क) कलानिर्मिती व आस्वादाच्या पातळीवरील सौंदर्यशास्त्रीय मूल्यांकनाचे निकष स्पष्ट करा.
ड) सौंदर्यानुभवाविषयी झालेल्या मराठीतील तत्त्वचिंतनाचा आढावा घ्या.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) 16**
- अ) रा. भा. पाटणकर यांच्या 'सौंदर्यमीमांसा' या ग्रंथातील सौंदर्यविचारांचा परामर्श घ्या.
ब) सौंदर्यविचारातील 'कला व रूप' याविषयी विस्तृत विवेचन करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न 16**
- सौंदर्यशास्त्र व साहित्यविचार यातील अनुबंध सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Marathi) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

लोकप्रिय साहित्य (MA12409/MA11407)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) लोकप्रिय साहित्य कोणत्या स्वरूपाचे असते.

अ) परिवर्तनशील	ब) स्थितीशील
क) प्रगतिशील	ड) यापैकी नाही
- 2) 'बालंट' कादंबरीत सोनहळळी गावातून कोणती व्यक्ती बेपत्ता झाली होती.

अ) हिदायत	ब) मेहमूद
क) इसाक	ड) अमीना
- 3) खालीलपैकी कोणत्या साहित्यात वाचकानुनय केलेला दिसतो.

अ) अभिजात	ब) अस्तित्ववादी
क) वास्तववादी	ड) लोकप्रिय
- 4) लोकप्रिय साहित्यात कोणत्या गोष्टी ठळकपणे दिसतात.

अ) रहस्यमयता	ब) स्वप्नरंजन
क) ऐतिहासिक मनोरंजन आभास	ड) वरील सर्व
- 5) 'बालंट' या कादंबरी कथानकातील यात्रा कोणत्या देवाची होती.

अ) खंडोबा	ब) भैरवनाथ
क) म्हसोबा	ड) यल्लमा
- 6) माधवराव पेशवे यांच्या काळात न्यायनिवाडा करण्याची जबाबदारी कोणाकडे होती.

अ) राघोबा दादा	ब) नाना फडणवीस
क) रामशास्त्री	ड) रामजी घोले
- 7) माधवराव पेशव्यांचे महाप्रयाण कोणत्या दिवशी झाले.

अ) 18 सप्टेंबर 1772	ब) 18 ऑक्टोबर 1772
क) 18 ऑगस्ट 1772	ड) 18 नोव्हेंबर 1772
- 8) लोकप्रिय साहित्याची निर्मिती सर्वाधिक कोणत्या वाङ्मय प्रकारांतर्गत होते.

अ) कथा	ब) कविता
क) नाटक	ड) कादंबरी

- 9) श्रेयस हे पात्र अभ्यासाव्यतिरिक्त कट्टा गॅगचा मेंबर झाल्यामुळे त्याच्यात कोणता बदल झाला.
 अ) निडरपणा ब) एकटेपणा
 क) मैत्रिचं वर्तुळ सीमित झालं ड) वरील सर्व
- 10) खालीलपैकी कोणते लोकप्रिय लेखक म्हणून ओळखले जात नाहीत.
 अ) ना. सी. फडके ब) रंगनाथ पठारे
 क) सुहास शिरवळकर ड) बाबा कदम
- 11) 'युगधर' या कादंबरीचे लेखक कोण आहेत.
 अ) विश्वास पाटील ब) शिवाजी सावंत
 क) जयसिंगराव पवार ड) द. रा. बेंद्रे
- 12) अटकेपार झेंडे फडकवणारे पेशवे कोण होते.
 अ) माधवराव पेशवे ब) विश्वासराव
 क) दुसरा बाजीराव ड) राघोबा दादा
- 13) 'स्वामी' या कादंबरीचे प्रकाशन वर्ष कोणते आहे.
 अ) 1961 ब) 1971
 क) 1962 ड) 1972
- 14) 'स्वामी' कादंबरीच्या यशस्वीतेमुळे मराठीत कोणता कादंबरी प्रवाह सुरू झाला.
 अ) ऐतिहासिक ब) पौराणिक
 क) ऐतिहासिक चरित्रात्मक ड) यापैकी नाही
- 15) मध्यमवर्गाच्या उदयानंतर कोणता वाङ्मयप्रकार अस्तित्वात आला, असे समीक्षक मानतात.
 अ) कथा ब) कविता
 क) कादंबरी ड) नाटक
- 16) थेऊरवरून पुण्याला सतीची वस्त्रे आणायला कोण गेले होते.
 अ) गुणाजी ब) बापू
 क) रामजी ड) दादासाहेब

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) 'दुनियादारी' कादंबरीचे भाषा विशेष लिहा.
 ब) बाबा कदम आणि सुहास शिरवळकर यांचा वाङ्मयीन परिचय करून द्या.
 क) 'बालंट' कादंबरीतील दुंडाप्पा सावकार या व्यक्तिरेखेचे विशेष लिहा.
 ड) 'स्वामी' कादंबरीतील राघोबादादांचे व्यक्तिचित्र लिहा.
 इ) 'स्वामी' कादंबरीत दरबारी राजकारण नेमके कसे आले आहे. थोडक्यात लिहा.
 ई) 'बालंट' मधील यात्राप्रसंगी केलेल्या स्थळचित्रणाचे विशेष लिहा.

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) 16**
- अ) 'बालंट' कादंबरीतील वाचककेंद्री रहस्यमयतेचे स्वरूप लिहा.
- ब) 'स्वामी' कादंबरीतील रमाबाई – माधवराव यांच्या भावजीवनाचे दिग्दर्शन लेखकाने कसे केले आहे चर्चा करा.
- क) रंजनपर कादंबरी परंपरेतील 'दुनियादारी' कादंबरीचे वेगळपण अधोरेखित करा.
- ड) लोकप्रिय साहित्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) (विकल्पासह) 16**
- अ) लोकप्रिय साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून मराठीतील लोकप्रिय साहित्याचा आढावा घ्या.
- ब) 'दुनियादारी' या कादंबरीतील लोकप्रिय रंजनपरतेचे विस्तृत विवेचन करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न) 16**
- स्वामी कादंबरीच्या लोकप्रियतेचे स्वरूप सविस्तर लिहा.